TYPO-grafiske MEDDELELSER

FRA DRUPA MESSA 2008- DÜSSELDORF SIDE 22-23

Utgitt av Oslo Grafiske Fagforening
Nummer 3 | 2008 | 93. årgang

Leder

Spekulantene og vi som betaler

Så er vi i gang igjen med krise i kapitalismen, men selvfølgelig er de første kommentatorene klare med programmerte besvergelser om at det bare er justeringer i et ellers sundt system, Noen av oss som aldri har eid en aksje bortsett fra i Klassekampen, kan være fristet til å bemerke at det ikke angår oss – og at de bare får holde på med sine papirpenger. Om spekulantene taper noen av sine lånte penger, og må selge med tap har ingen som helst betydning for samfunnets utvikling. Men selv vi må nok innrømme at det er mer substans i denne krisa enn da den hysteriske it-økonomien gikk ad undas.

Den var tross alt uten substans og nedturen ble raskt avløst av en ny høykonjunktur. Likevel rammet den selvfølgelig de tusener av arbeidsfolk som mistet jobbene sine.

Denne krisa rammer boligeiere, private tjenestepensjoner, industrien og etter hvert også arbeidsplasser.

Har man passert 40 år, er det som om man har vært med på dette ikke bare én, men flere ganger. I 80-åra gikk det jo like langt i «sosialistisk» retning som det nå gjør i USA da staten måtte redde foretningsbankene etter at de hadde spekulert seg til randen av konkurs.

I forslaget til neste års LO-kongress, har OGF sammen med Oslo Bygningsarbeiderforening laget et helt nytt innledningskapittel til Handlingsprogrammet, hvor det i et avsnitt heter:

«Avregulering av markedene har ført til en omfattende maktforskyvning til fordel for kapital- og markedskrefter. Avskaffing av kapitalkontroll og andre begrensninger i kapitalens frie bevegelighet har ført til at finanskapitalen har fått en dominerende rolle i den økonomiske utviklingen. Et av resultatene er en spekulasjonsøkonomi uten sidestykke i moderne historie. Dette truer arbeidsplasser så vel som nasjonale økonomier verden over.»

Så sant som det er sagt..

En som burde vite hva han snakker om er den erfarne forvalteren Peter Warren som har vært med i noen år, og som har gått kraftig i pluss de siste årene. Til Dagens Næringsliv sier Warren at spekulantene ikke har lært noe av tidligere kriser og at grådigheten som florerer i oppgangstider fører til en lånebasert spekulasjon som mangler sidestykke.

Det som er verre er at på tross av kraftige advarsler har myndighetene med ledelsen i LO sin velsignelse overlatt tjenestepensjonssparingen til det private markedet.

Vi i fagbevegelsen har ingen illusjoner om at det ut av denne krisa oppstår massive krav om å styre finanskapitalen. Men vi har et håp om at den kan få som konsekvens at «våre» politikere starter en diskusjon om det som var politikernes oppgave en gang; å styre samfunnet. Og da snakker vi om det som betyr noe, nemlig skatt, rente og industripolitikk. Og ikke kulturpolitikk og bibelmoderniseringer.

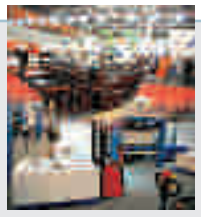

Forside bildene: Frode Steffensen.

DRUPA MESSA 2008 - DÜSSELDORF I TYSKLAND, 28. MAI - 1. JUNI.

Les Frodes oppsumering, fra både ut-/ og innsiden av messa, på side 22 og 23.

Innhold nr. 3 - 2008:

- **Side 2:** Leder
- **Side 3:** Seksjonsråd Grafisk
- **Side 4:** Prosjekt for rekruttering
- **Side 5:** Konkurransen «EuroSkills 08»
- **Side 6 - 7:** På besøk hos fagarbeiderne
- **Side 8:** Gjestespalta ved Magnus E. Marsdal
- **Side 9:** Wergeland, boktrykkerne og bøkene
- **Side 10:** Falskmynteren i Sachsenhausen
- **Side 11:** Historikk: Typografstreiken i København 1848
- **Side 12:** Nytt fra byen
- **Side 13:** Aller Sverige mot nedleggelse?
- **Side 14 - 15:** Bedriftsbesøk hos Otto Stenersens Trykkeri
- **Side 16 - 17:** Hornet på veggen
- **Side 18:** Aftenposten: Fra pilotprosjekt til permanent nyorganisering
- **Side 19:** Andvord Grafiske Klubb på seminar
- **Side 20:** EU i revers
- **Side 21:** Pakkeriarbeiderne til Fellesforbundet
- **Side 22 -23:** Drupa Messa 2008, Düsseldorf
- **Side 23:** Bokomtale
- **Side 24:** Øyvind Rannem 70 år
- **Side 25:** LO-kongressen 2009 og Halvårsmøte i OGF
- **Side 26-27:** Vi gratulerer
- Nettverksbygging

TYPO-grafiske MEDDELELSER

Utkom første gang i 1876. Medlemsblad for Fellesforbundet, avd. 850, Oslo Grafisk Fagforening.

Sagveien 24 - 0459 Oslo
Telefon: 22 80 98 70

Ansvarlig utgiver: Terje Fjellum

I REDAKSJONEN:

ANITA FRØLAND
Andvord Grafisk • anita.froland@andvord.no

KJETIL LARSEN
Hjemmet Mortensen Trykkeri • kjetla@bbse.no

EVA-LILL BEKKEVAD
LO media • eva-lill@lo-media.no

LARS PENICK
Dagbladet • lpe@dagbladet.no

STIG OVE KUBBERUD
Hjemmet Mortensen Trykkeri •
kubberud1987@hotmail.com

PER CHRISTIAN JOHANSEN
Hjemmet Mortensen Trykkeri • per_joh2@getmail.no.

FINN JENSEN
pensjonist • tlf.: 95 82 26 92

OLE M. BLAKKISRUD • omb@dagbladet.no

ADOLF LARSEN
adolf.larsen@fellesforbundet.org

Du kan også ta kontakt med Adolf når det gjelder stoff og andre henvendelser på tlf.: 22 80 98 75.

Trykk: AKTUELL GRAFISK

Seksjonsråd Grafisk

På representantskapsmøtet i Fellesforbundet i juni ble det valgt nye seksjonsråd for alle bransjene i forbundet.

Dette seksjonsrådet skal sitte i fire år, fram til første representantskapsmøte etter neste landsmøte. Deres hovedoppgaver er å forvalte stipendordningene i Grafisk utdanningsfond og Grafisk solidaritetsfond. Alle spørsmål om dispensasjoner i forhold til tariffavtalene behandles i seksjonsrådet.

For grafisk sin del består det av 10 medlemmer, og selv om det formelle valget foregikk i representantskapet var det en grundig nominasjonsprosess. Denne ble avsluttet på møtet i Grafisk Kontaktforum i Tromsø i april. Til dette møtet hadde alle avdelingene, og Nord Norge nominert sine kandidater. 3 av avdelingene hadde nominert mer enn en kandidat med varamedlemmer.

Møtet vedtok at det viktigste prinsippet er at alle avdelinger/landsdeler skal være representert,

Og etter at lista hadde blitt korrigert i forhold til overenskomster og kjønn ble kandidatene enstemmig vedtatt.

1: TOMMY GRØNN er 47år og samboer. Han er klubbleder ved kartonasjebedriften Åkerlund & Rausing, og nestleder i avdeling 851, Grafisk Østfold.

2: ELSE BERIT PERSSON er 52 år. Hun er bokbinder og hovedtillitsvalgt/klubbleder ved trykkeribedriften Cicero i Tønsberg. I tillegg til at hun fortsetter som medlem av Seksjonsråd Grafisk, er hun er også 1. vara til styret i avd. 855. Hun har de siste årene deltatt i de sentrale tarifforhandlinger for Siviloverenskomsten. Else Berit var tidligere medlem av Landsstyret i Norsk Grafisk Forbund.

3: RANNVEIG BRATHLIE er 56 år. Kommer fra kartonasjeindustrien, Etter at Buskerud Grafisk gikk inn Fellesforbundet arbeider Rannveig i avdelingene 030, 043 og 095 som organisasjonsarbeide med kontor i Drammen. Hun har hovedansvaret for de grafiske medlemmene og bedriftene.

4: JONE LAURSEN er 44 år. Utdannet typograf. Tillitsvalgt siden 1992, de 10 siste årene som klubbleder i Stavanger Aftenblad Grafiske klubb. Ble valgt inn i seksjonsrådet når Grafisk gikk over til Fellesforbundet.

5: ATLE WEDAA er 49 år. Utdannet trykker. Tidligere hovedtillitsvalgt ved nedlagte Bording, tidligere Beyer. Nestleder i Vestnorsk Grafiske Fagforening avd. 856. Jobber nå hos Molvik Grafisk AS i Bergen og er tillitsvalgt der. Sitter i prøvenemnden for trykk.

6: BJØRN SLETVOLD er 56 år. Han også er utdannet trykker. Har vært ansatt i Adresseavisen siden 1971, de ti siste åra i Adressa-Trykk etter at vi ble et eget selskap i konsernet i 1999 Er nå klubbleder i Adressa-Trykk, har vært det fra 2004, nestleder fra 1999 til 2004. Sitter i styret i Grafisk Fagforening Midt-Norge, hvor han også har vært i AU i flere perioder. Har sittet som de ansattes representant i bedriftens styre i 8 år.

7: PER ERIKSEN er 48 år og bor i Mosjøen. Er valgt inn i seksjonsrådet fra FF Helgeland avd. 143. Har sittet i Landsstyret og Forbundsstyret i NGF. Har sittet i seksjonsrådet siden det ble opprettet.Er utdannet trykker, og jobber i Helgelands Blad i Sandnessjøen. Sitter som leder i svennenemnda for grafisk trykk i Nordland fylke.

8: ARVID ROTBAKKEN er 60 år fra Rendalen. Gift og 2 barn. Svennebrev som typograf i A/S Allers Familie-Journal 1969. Ansatt i A/S Østlendingen på Elverum siden 1974. Arvid er hovedtillitsvalgt i Østlendingen og sitter i styret i A/S Østlendingen Han er styremedlem i Fellesforbundet avd. 670 og vara til styret i Edda Media.

9: TONE GRANBERG LØVLIEN er 51-modell, og klubbleder i Dagbladet. Hun sitter i styret i Oslo Grafiske Fagforening, og har allerede sittet en periode i Seksjonsrådet. Hun satt også i forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund. Palestinaaktivist gjennom mange år.

10: STEINAR JENSEN er 52 år . Utdannet arktrykker. Startet sin karriere i Aftenpostens i 1976. Kan snart feire 30-årsjubileum som tillitsvalgt, hvorav 25 år som nestleder i klubben. Fra 2008 leder i Schibsted Trykks Grafiske klubb. Sitter i styret i Schibsted Trykk.

Prosjekt for rekruttering – håp for framtida?

I forrige nummer av TgM presenterte vi et intervju med Rolf Wesenberg i Opplæringssenteret for visuell kommunikasjon om rekrutteringssituasjonen for grafisk bransje.

Tekst Adolf Larsen

I intervjuet hevdet Wesenberg at bransjen nå hadde en siste mulighet til å ta utdanning og rekruttering på alvor, slik at de ikke står uten trykkere til sine nye millioninvesteringer.

Etter den tid har partene, MBL, NHO Grafisk og Fellesforbundet, startet prosjektet «Rekruttering og kvalitet i fagopplæringa», med et budsjett på 500 000 fra Grafisk Utdanningsfond.

Det er som kjent når det gjelder trykker at situasjonen er mest preker; ikke bare er alderssammensetningen faretruende høy og rekrutteringen mangelfull gjennom flere år, men det er også større konkurranse om ungdommen. Nedleggelsen av trykkerklassene alle steder, bortsett fra Stavanger har heller ikke bidratt i positiv retning.

Fellesprosjektet har klare mål og prioriteringer, men vi kan la prosjektlederen selv, Oddvar Olsen fortelle. For de som har vært i bransjen noen år er dette en gammel kjenning; typograf fra Gjøvik som jobbet som prosjektleder for prosjektet «Utdanningsvikarer i grafisk bransje» på tidlig 90-tallet. Senere gikk Olsen over til Grafisk Institutt og ble daglig leder av Opplæringssenteret for visuell kommunikasjon i Oslo (tidligere Opplæringskontoret for grafiske fag). Driver nå prosjektet fra sin base i Rendalen, hvor han ellers er selvstendig næringsdrivende med opplevelsesferie og rideturer.

– Hva er det som skal til for at dette ikke blir et luftslott som bransjens historie er full av?

– Jeg tror at situasjonen nå er så åpenbar for alle at ingen bedriftsleder med ambisjon om å drive virksomheten sin i tida framover lenger kan neglisjere dette med å ta inn lærlinger. Med den høye gjennomsnittsalder som er ute på trykkeriene er det bare et tidsspørsmål før den største utfordringen for bedriftene blir å skaffe kvalifiserte folk til å betjene utstyret.

– Når dette er sagt, syns jeg at den atmosfæren som vi har opplevd rundt omkring i møte med ambassadører og tillitsvalget i alle organisasjonene nettopp viser at dette allerede nå begynner å åpenbare seg. Jeg berømmer det utrettelige arbeidet som Svein Erik Ruud i NHO-grafisk gjør for bedriftene i dette spørsmålet. Han både ser virkeligheten og er i stand til å ta et ansvar overfor bransjen.

– Når du sier bransjen, er det ikke et arbeidsgiveransvar å skaffe arbeidskraft til egen bedrift? Dette er vel en del av styringsretten?

– Selvfølgelig er det et lederansvar, men også for de tillitsvalgte kan det på sikt bli et problem med betjeningsrett, men ingen betjening. En skal heller ikke forsøke å dekke til at enkelte tillitsvalgte i noen bedrifter ikke akkurat har gått på barrikaden for at bedriftene skulle ta inn lærlinger. Det har vel på dette området hersket en slags kollektiv døvhet, tenker jeg. Prosjektet er et resultat av at bransjen har erkjent at problemet nå er så stort at det krever ekstra tiltak, men selvfølgelig burde flere arbeidsgivere ha tatt tak i dette for lenge siden, og investert i sin egen framtid.

– I stedet har de investert i mange nye 8-fargere og digitalpresser?

***ODDVAR OLSEN** er prosjektleder.*

– Noen har gjort begge deler, for det finnes bedrifter som har tatt rekrutteringen på alvor, men jeg savner nå spesielt de store avistrykkeriene som aktive medspiller. Det skulle ha vært interessant og fått presentert hvordan de som nå ikke melder sin interesse skal løse sitt bemanningsbehov. Bransjen er tross alt så liten at de fleste veit alderssammensetningen på trykkeriene. Siden Oslo-området utgjør en så vidt stor del av den grafiske bransje må også de ta ansvar. Kanskje kan Nr1Trykk på Lillestrøm med Asle Pedersen være et godt eksempel på en bedrift som nettopp tenker langsiktig og har gode tradisjoner for å ta inn lærlinger og gi god opplæring.

Vi i NHO Grafisk kan underskrive på det meste av det som Oddvar uttaler opplæringsleder Svein Erik Ruud i NHO Grafisk i en kommentar til TgM.

Det er også derfor vi har blitt med på et fellesprosjekt for å bedre situasjonen. Vi tror nok at bedriftene forstår alvoret som bransjen står overfor, men at de kanskje ikke har helt taket på hvordan de skal møte den nye situasjonen.

For oss, og bedriftene er det to forhold som nå er viktig; for det første at bedriftene må presentere seg for skolene, og for elevene før andre sikrer seg underskriften på kontrakten. Og det andre, og minst like viktig er den dagen lærlingen er på plass i bedriften.

Vi i organisasjonene kan legge til rette for at bedriften treffer lærlinger, og også bidra til at skolene tilegner seg kunnskap om trykkerfaget, noe som i dag er fullstendig fraværende.

Etter det må faktisk bedriftene handle selv, og hvis de er så heldige eller dyktige at de får en interessert kandidat, er det hele bedriftens ansvar at denne blir tatt godt i mot.

Vi i NHO Grafisk skal ta vårt ansvar for å tilrettelegge, men bedriftene må ta på seg forpliktelsene for inntak av lærlinger. Får vi opp et måltall på 12 lærlinger i året, er vi et av de store fagene, og vil bli lyttet til på en helt annen måte hos skolemyndigheter. Hvis alle, både våre bedrifter, og bedriftene i MBL tar ansvar burde vi helt klart oppfylle dette målet, avslutter Ruud, som er av de få som i mange år har arbeidet med spørsmålene med rekruttering til fagene.

Rotterdam: Konkurranse i faglige ferdigheter - EuroSkills 08

På et av teorikursene hos Rolf Wesenberg på Opplæringssenteret for visuell kommunikasjon treffer vi den norske deltakeren i Euroskill 2008, Martin Blaalid.

Konkurransen det er snakk om er en europeisk konkurranse i yrkesfag, som arrangeres i Rotterdam i midten av september.

Martin er lærling på andre året, 19 år og født og bosatt på Høybråten. Han synes det er fint å komme på kursene på Opplæringskontoret, både faglig og ikke minst fordi han treffer igjen kompisene fra yrkesskolen.

Som så mange andre av oss var det tilfeldigheter, og ingen bevisst karriereplanlegging, som førte ham inn i trykkerlæra. Han begynte på linja for mekaniske fag på Etterstad, og skulle bli bilmekaniker som alle kameratene. Etter en orientering i løpet av første skoleåret fattet han interesse for trykkerfaget og gikk over på Sogn på det som skulle bli det siste kullet. Paradoksalt nok, siden det nettopp var den manglende rekrutteringen, og sikker tilgang på læreplass som gjorde trykkerlinja attraktiv for Martin.

Martin tror konkurransen i Rotterdam blir spennende, men en stor utfordring. Spesielt siden trykkingen skal forgå på en tofargemaskin uten styrepult. Det blir likt for alle, men han har ikke sett en soneskrue for fargeinnstilling siden han gikk på Sogn, og heller ikke en tofargemaskin.

Til daglig står han på en firefargemaskin i hos Rolf Ottesen, etter at bedriften han startet i, Joker Grafisk, ble kjøpt opp.

– Jeg hadde instruktør i 2 måneder hos Joker, før han sa opp og sluttet, så jeg fikk arbeide veldig selvstendig første året, forteller Martin. Nå skal han snart over på større maskiner, noe Martin håper ikke innebærer skiftarbeid. Nei det vil bli en nedtur for lærlingen, som bruker det meste av fritid på ishockey i Furuset.

Foto Kristin von Hirsch

***DE NORSKE DELTAGERNE** i Euroskils var f.v.: Martin Blaalid (trykk), Erik Høyme Rogn (webdesign) og Mari Rem Groeng (grafisk design).*

EuroSkills ble arrangert 18. til 20. september i Rotterdam. Norge hadde til sammen 11 deltakere. Fra grafisk deltok tre deltakere i faget som heter Cross media publishing og som består av webdesign, grafisk design og trykking. Eirik Høyme Rogn fra Kreativ Strek på Fagernes deltok i webdesign, Mari Rem Groeng fra 07 Oslo i grafisk design og Martin Blaalid i trykking. Hovedoppgaven i trykking var å trykke en plakat i 4-farger på en Heidelberg Speed Master 52 2-fargemaskin. Innretting, trykkvalitet, makulatur, problemfri produksjon, renhold, HMS, bruk av måleinstrumenter, måling av opplagsark og fremstilling av trykkurver var gjenstand for bedømming.

På besøk hos Fagarbeiderne

I serien om våre kammerater i Oslo og Akershus var turen kommet til Tømrer og Byggfagforingen, i offisielle sammenhenger avdeling 601. Der setter de faget i høysetet, uten å ville bli beskyldt for å være sjåvinistiske av den grunn.

Tekst Adolf Larsen
Foto Finn Jensen

Det er ikke bare ledelsen i avdelingen som tenker slik, sier Ken Gordon Solfjeld, som er nyvalgt avdelingsleder. Vi har en medlemsundersøkelse som slo fast at det var bare akkordlaget, altså de nære arbeidskameratene på byggeplassen, som overgikk faget i viktighet når det gjaldt årsaken til organisering. Det er ikke sikkert alle liker det, men nærheten til, og stoltheten over faget overgikk med klar margin klasse og avdelingen også når det gjelder rekruttering.

En forening?

For oss var det mye nytt å lære hos avdeling 601, men vi var i de beste hender. Både nåværende og avgått leder tok i mot oss i kontorene på Grønland; I triangelen mellom håndverksbedrifter, trendy skjenkesteder og ærverdige Gøthe Instituttet har avdelingen kjøpt seg inn i fine og romslige lokaler. Det ble ikke plass til dem i Møllergata sammen med Oslo Bygningsarbeiderforening og Rørleggerne, så de flyttet for seg selv. Noe som selvsagt forsterket påstandene om konflikt mellom foreningene i Oslo som «burde» vært en.

«Vi er klar over at mange i Oslo, og ikke minst i Fellesforbundet mener det burde vært en forening for bygningsarbeiderne i Oslo», sier Egil Mongstad som i mars gikk av leder etter 20 års fartstid.

Det er mer synet på organiseringa av avdelingen, enn politiske skillelinjer, som stoppet forhandlingene mellom oss og tidligere «Stein og Jord», sier Mongstad. Og det er en lignende uenighet som nå kommer til syne når Åge Johansen hos rørleggerne beskylder oss for å gjemme bort medlemmenes penger i en stiftelse. Vi mener at avdelingen skal ha fokus på organisering og det å gjøre klubber og medlemmer mest mulig selvhjulpne, og ikke ha stor administrasjon og drive klientbehandling.

Slik kan veteraner som meg drive med eiendommer og praktisk arbeid, men Ken og de andre i styret kan konsentrere seg om medlemmene.

Akkord og oppmåling

For en grafiker er det mye som virker forvirrende i byggfaga, akkorden er vel forståelig, men det er verre med oppmåling.

Utgangspunktet, sier de to tømrerne, er en landsomfattende prisliste for alle arbeidsoppgaver, med tillegg for manglende tilrettelagt arbeid. Så er det forhandlinger om akkordseddel på byggeplassen hvis det skal arbeides akkord, og der kan det avtales en garantert minstelønn for jobben. Etter at arbeidet er ferdig bestemmes den reelle lønna basert på målernes tall, godkjent av bedriften. Forvirret? I tillegg har de selvfølgelig en minstelønn til, i tariffavtalen, og det er den som er allmenngjort. Det krever kunnskap, men de som kan systemet har en unik innflytelse på sin lønnsutvikling og er «lønnsmotor» i bransjen.

Hos Tømrer og Byggfagforeninga, som også organiserer taktekkere, blikkenslagere og en del små fag til, er det 3 oppmålere for tømrerarbeid og en for taktekking. Disse er ansatt i Målekontoret Byggfag.

Historisk har mye dreid seg om byggeplassen sier Mongstad og Solfjeld. Vi hadde ikke bedriftsklubber før på 80-tallet, og vi var «plassansatt». Og fortsatt er det mange steder med lav organisering og mange medlemmer i bedrifter uten klubb. Hos de store entreprenørselskapene er det fellesklubb med bygningsarbeiderne, i andre spesialfirmaer ren «fagklubb».

Kampen mot innleie

Lederen er ikke i tvil om hva det er viktig å prioritere, både i klubbene og avdelingen, nemlig kampen for faste ansettelser. Det er alt for få fast ansatte, på noen byggeplasser er det ned mot 30 %.

***NYVALGT, OG TIDLIGERE LEDERE** i foreninga- Ken Gordon Solfjeld (t.v) og Egil Mongstad er stort sett enige i de fleste sakene.*

Verre er det selvfølgelig blitt med alle vikarbyråer, som snart er de eneste arbeidsgivere utenlandsk arbeidskraft møter når de søker arbeid. Ikke bare henviser alle entreprenørene alle nye til vikarbyråene, men de overlater også til disse og stå for alle avtaler som gjelder brakker, overtid, norskkurs og hjemreiser.

Her har Fellesforbundet en stor jobb å gjøre, og hittil har det bare vært snakk om at vikaransettelser er ulovlig, mens i praksis så foregår slike ansettelser hele tiden, sier Mongstad som har hatt sine kamper med forbundet i sin tid som avdelingsleder.

En framtid som tømrer?

Det rekrutteres en del ungdom fra yrkesskolen til alle byggfagene, og alle som vil får læreplass og de aller fleste også arbeid etter svenneprøve sier Solfjeld.

Da er det verre på skolen hvor 40 % faller fra i løpet av skole-perioden, noe Mongstad som har drevet mye med opplæring og sitter som leder av Yrkesopplæringsnemnda, tror skyldes for lite praktisk og faglig opplæring.

Framtida for avdelingen er verre å mene noe om, annet enn at utfordringene ikke mangler.

Kanskje ville en nedgangsperiode føre til mer «normal» fagforeningsvirksomhet. Det må bli myndighetenes oppgave å sørge for innformasjon om samfunnet til utenlandske arbeidere, så vi kan konsentrere oss om organisering av de som konkurrerer om arbeid. Uansett hvordan det går med allmenngjøringa, må vi regne med et sterkt press på en felles minstelønn innenfor EØS, så vi må organisere polakkene, og helst bidra til at de går over fra klienter til selvhjulpne medlemmer.

Det er jo det vi i fagbevegelsen driver med; vi prøver å organisere det samfunnsmessige kaos som andre skaper, avslutter Mongstad som får siste ordet denne gangen.

FAKTA OM:

Oslo Tømrer og Byggfagforening

Organiserer tømrere, snekkere, taktekkere, blikkenslagere, montører og glassmestersvenner og hjelpearbeidere.

Historikk.

Tømrer og Byggfagforeningen kan føre sin historie direkte tilbake til 1885. Dette var tiden med den store byutbyggingen i Norge, og vår forening er et direkte resultat av at interessene til «mestre» og svenner ble umulig å ivareta innenfor samme organisasjon.

Deling ble uunngåelig etter som den industrielle boligbyggingen skjøt fart, og ansettelsesforholdene ble mer formalisert. Fra denne tiden har foreningen vært gjenstand for ulike sammenslåinger; Innredningssnekkere, snekkere, blikkenslagere, taktekkere, glassmestersvenner m.m. er kommet til. Vi har også vært tilsluttet ulike forbund; Norsk Bygningsarbeiderforbund, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, - fra og med sammenslåingen i 1988, er foreningen tilsluttet Fellesforbundet.

FAKTA OM:

Vikarkontrakter = omgåelse av oppsigelsesvernet

Med vikarkontrakt mener jeg en kontrakt der den folk er ansatt i et vikarbyrå, men i realiteten bare i den utstrekning de kan leies ut til en oppdragsgiver.

Jeg vil illustrere dette ved en historie fra virkeligheten:

Piotr har arbeidet i Norge siden høsten 2006. Nå arbeider han i JobZone, på en vikarkontrakt, betaler husleie til JobZone for brakkeplass. For en tid tilbake ble Piotr syk med dårlig rygg. Han ble sykemeldt og må ha behandling. En av mange bygningsarbeidere.

Men Piotr har vikarkontrakt, og da han ble syk, hadde han vært mindre enn 4 uker på sitt siste oppdrag. Da sier JobZone: *«Du er ansatt hos oss bare når du er på oppdrag. Du har derfor ikke opparbeidet rett til sykepenger fra bedriften».*

Gå til trygdekontoret

På NAV trygd får han lignende beskjed: *«På grunn av overgangsreglene, sammen med disse vikarkontraktene, har du ikke opparbeidet deg rett til sykepenger».*

Når Piotr kommer til oss er han fortvilet. Jeg sender han til NAV igjen for i hvert fall å få sosialstøtte til mat. Da får han beskjed om at han skylder JobZone ca 7000,- i brakkeleie, så når han har betalt dette, kan han kanskje få 2000,- av NAV.

Jeg skriver en klage for han, som jeg ber han om å ta med til NAV. De tar imot klagen. Etter noen dager kommer svaret til foreningen; Foreningen har ikke levert skriftlig fullmakt til å klage på Piotrs vegne, og den er derfor avvist. Piotr som ikke kan norsk, eller engelsk, skal skrive sin egen klage, eller undertegne på en fullmakt til oss som han ikke forstår.

Jeg har ved hjelp av en hyggelig funksjonær i NAV-sentralt fått sendt saken over til NAVs jurister. I tillegg har jeg bedt om assistanse fra Regiondirektør Halmrast i Arbeidstilsynet i Oslo, for å få vurdert lovligheten og rimeligheten i denne situasjonen.

Velferdsstat for hvem?

Den som lever får se! Egil Mongstad

Hvem er de rødgrønne?

Valgåret 2009 nærmer seg. Frykten vokser i rødgrønne rekker. Når Frp tidvis er større enn regjeringspartiene samlet, frustreres partifolk desto mer: Hvor er partitoppenes strategi for seier? Hvor blir det av tiltakene? Hva er det store saken som skal løfte venstresiden til seier i 2009? Er det muligens å sette asylsøkere til å bygge veier mens de venter på avslag?

Noen ganger kan man føle at Siv Jensen har urovekkende mye rett i at Det norske Arbeiderparti framstår som Det norske Administrasjonsparti. Visjonsløst. Retningsløst. Meningsløst. Er dette Norges venstreside anno 2008?

Nei, Norges venstreside er noe annet enn «stoltenbergerne» som dominerer på toppen av styre og stell. Norges venstreside er rødgrønn.

Jeg har møtt de rødgrønne landet over. I engasjerte forsamlinger i Utdanningsforbundet. I Sykepleierforbundet. I SV-lag, Ap-lag og Rødt-lag. Og ikke minst i de mange forbundene i LO, som totalt teller over 850.000 medlemmer. To tredjedeler av dem stemte rødgrønt i 2005.

Mens de rødgrønne forandrer samfunnet nedenfra, styrer stoltenbergerne Norge ovenfra. Mens de rødgrønne er veldig mange, er stoltenbergerne relativt få. Mens de rødgrønne fører Ap til rekordvalg som Rita Otterviks 43,9 prosent i Trondheim, har stoltenbergerne ført Ap til katastroferesultater, som 24,3 prosent i 2001 – det verste siden 1920-tallet.

Hadde de rødgrønne styrt

Det var de rødgrønne som stod for den politiske drivkraften bak regjeringsprosjektet som så dagens lys på Soria Moria høsten 2005. Stoltenbergerne gikk motvillig med på det først da Jens hadde havarert partiets oppslutning gjennom sitt regjeringsprosjekt i 2001. Senere har vi sett at deres ja til rødgrønn regjering ikke nødvendigvis var et ja til rødgrønn politikk. Blir dette de forspilte muligheters regjering?

Hadde de rødgrønne styrt, kunne de lansert en rettferdighetsreform av skattesystemet. De kunne fjernet «stoltenbergfradraget» for aksjeutbytter. Dette fradraget lar investoren med 100 millioner kroner i aksjer ta ut over 3 millioner skattefritt hvert år, mens investoren med en milliard får 30 skattefri millioner.
Hvis de rødgrønne styrte, kunne kommunene fått nok ressurser til virkelig å fylle opp bassengene og ruste opp skolene, i stedet for å si opp lærerne. Med de rødgrønne ved makten kunne vi halvert takstene på kollektivtransport og bygd høyhastighetstog som gjør Oslo–Stockholm på to–tre timer. De rødgrønne kunne til og med hatt industripolitikk.

Og de kunne kanskje lansert en skikkelig arbeidstidsreform – med sikte på kortere normalarbeidsdag – en reform mot tidsklemma, mot uførhet, for likelønn, mer tid til hverandre og et bærekraftig forbruksnivå. Så kunne det være Frps oppgave å si «Nei, nei, Norge har ikke råd».

Hvis de rødgrønne hadde styrt, ville vi fått fram forskjellene på høyre og venstre. Under Jens Stoltenbergs Administrasjonsparti får vi i stedet skatteforlik med Høyre, pensjonsforlik med Høyre, klimaforlik med Høyre og eldreforlik med Høyre.

Vi risikerer et storstilt nederlag for venstresiden i 2009. Det er verken nødvendig eller uunngåelig, men det blir stadig mer sannsynlig, ikke minst fordi Norge har fått et radikalt, folkelig høyreparti.

Ingen mistenker vel Kristin Halvorsen

Fremskrittspartiet er radikalt i den betydning at det stiller seg utenfor konsensus på Stortinget, står hardt på sine egne løsninger og utfordrer med dristige, tidvis ekstreme forslag. Det er folkelig fordi det i stor grad kommer nedenfra og markerer avstand til «det politiske miljø» i hovedstaden. Disse to kvalitetene appellerer til mange som er lei politikere som sier omtrent det samme alle sammen. Det mobiliserer mennesker som håper noen kan «røske opp» litt i styre og stell.

Ingen mistenker vel Kristin Halvorsen for å ville «røske opp» i noe som helst. Og Jens Stoltenberg anses vel snarere for å være en som skal røskes enn en den som skal røske opp. Men dette sier ikke noe om de rødgrønnes folkelighet. De rødgrønne i Norge er mye mer folkelige og ofte mer radikale enn Frp. De rødgrønne befinner seg i hvert eneste lokalsamfunn, på tusenvis av arbeidsplasser og de står mye nærmere utfordringene folk flest møter i hverdagen enn både Per Sandberg og Siv Jensen gjør.

Problemet er ikke at de rødgrønne mangler radikalisme og folkelighet. Men de mangler et radikalt, folkelig venstreparti. Det som foregår i regjering nå er verken radikalt eller folkelig nok til å mobilisere et rødgrønt flertall i norsk politikk. Skal venstresiden forandre Norge, må nok de rødgrønne først forandre venstresiden. En utfordring for fagbevegelsen?

Magnus E. Marsdal er journalist og forfatter. Utgir i disse dager boka «Mannen uten egenskaper, og andre problemer i norsk politikk» (se manifest.no).

Wergeland, boktrykkerne og bøkene

Henrik Wergeland var en sann venn av boktrykkerne og boktrykkerkunsten, noe som er verdt å minnes i Wergeland-året 2008.

Av Torbjørn Eng

Det er blitt sagt at Wergelands litterære produksjon var så stor, at få nordmenn har gitt boktrykkerne så mange arbeidsoppgaver som ham. Han kunne med god grunn spøke med sitt ønske om å inngå ekteskap med en rik enke, og deretter starte et boktrykkeri og hvert år få barn, som skulle bli hans boktrykkerdrenger.

Det er i år 200-årsjubileum for Henrik Wergelands fødsel. Det er rett og riktig at Typografiske Meddelelser minnes mannen som i sin levetid var høyt respektert blant byens boktrykkere. Av hans mangfoldige liv vil jeg her trekke fram noen viktige begivenheter i året 1840.

Vorde lys!

Boktrykkerne i Christiania samlet seg dette året til 17. mai-fest for å innvie sin fane. Fanen hadde mottoet «Vorde lys!», som var gitt av Henrik Wergeland. Det henspiller på Bibelens skapelsesberetning, der Gud befaler «Vorde lys!» (Bli lys). Menneskene skaper nemlig lys med boktrykkerkunsten og dens opplysende virkninger. Wergeland skulle kort tid etter skrive en kantate med samme tittel.

Boktrykkerieiere (mestrene) og boktrykkersvennene var den gang mer forlikte enn de seinere skulle bli. Begge kalte seg «boktrykkere», og det var naturlig å stå sammen om en fane for faget.

Christianias boktrykkermiljø var i 1840 ikke stort: byen hadde 15 boktrykkerier med 95 arbeidere, av et innbyggertall på 30 000.

Noen dager før innvielsen av fanen hadde signaturen «En bogtrykker» i et innlegg i Morgenbladet tatt til orde for at 400-års jubileet for boktrykkerkunstens oppfinnelse skulle markeres i Christiania den påfølgende 24. juni. En slik markering var planlagt i andre europeiske land. For «En bogtrykker» var det naturlig at en slik feiring også fant sted i Norge, «det frieste Land i Europa», for «det er Pressen, som i vore Dage behersker Folkene, – for dens Domstol maae selv de mægtigste Fyrster staae til Regnskab».

Daguerrotypi av Henrik Wergeland (1842).

Men «En bogtrykker» hadde også mer vidtrekkende planer for feiringen: den kunne føre fram til «en fælleds Pensions- og Understøttelseskasse for Principaler og Svende», dessuten «en norsk Bogtrykker- og Boghandlerforening» og «oprettelse af Skoler for de antagne læredrenge». De to første sakene ble da også diskutert under forberedelsene til «den fjerde sekulærfesten», som Gutenberg-jubileet i 1840 ble kalt, og ble virkeliggjort ikke lenge etter.

Henrik Wergeland ble valgt inn i komiteen som forberedte festen. Han satte kort tid etter inn et avertissement i Morgenbladet, der det het: «Det er min Hensigt, inden Festen for Bogtrykkerkunsten, at see tvende særskilte Digte udgivne, saaledes at de tillige kunne opvise al den typografiske Fuldkommenhed, som vor Presse kan præstere.» Disse to diktene var «Spaniolen» og «Jan van Huysums Blomsterstykke».

Ved å studere disse utgivelsene og sammenligne dem med førsteutgaven av «Spaniolen» fra 1833, får man et bilde av Wergelands og samtidas syn på hva som var ei vakker bok.

En stor begivenhet

Sekulærfesten onsdag 24. juni 1840 ble en stor begivenhet i Christiania. Alle aviser, boktrykkerier og bokhandlere holdt stengt. Først møttes boktrykkerne for å diskutere et forslag til lover for en ny pensjonskasse. Deretter toget de sammen med øvrige festdeltakere til Oslo domkirke, som allerede var fullsatt. Wergelands kantate «Vord Lys», som lovpriste Gutenberg og boktrykkerkunsten, ble framført av et sangkor til orgelspill. Biskop Sørenssen holdt en preken der han priste «den store Guddomsgave, Bogtrykkerkunsten, der ogsaa for vor Religion var saa særdeles vigtig, da den indførtes kort før Luther fremtraadte…»

Så fulgte den store festmiddagen med 170 deltakere i Grünnings hage, som lå mellom dagens Stortingsgate og sjøen, omtrent mellom Rosenkrantzgaten og Tordenskiolds gate. Under middagen ble det skålt fem ganger: for Kongen, for boktrykkerkunsten og dens oppfinner, for fedrelandet, for den norske litteratur, og til slutt for trykkefriheten. Henrik Wergeland bidro med sanger, dikt eller tale til nesten alle skålene. Til slutt lot man «afbrænde et smukt Transparent, forestillende Gutenberg i hans Værksted, den første Udøvelse af Bogtrykkerkunsten».

Sekulærfesten 24. juni 1840 har fått en plass i norsk litteraturhistorie som følge av Henrik Wergelands litterære bidrag. For boktrykkerfaget var den viktig også fordi den førte til økt sammenslutning av fagets utøvere.

Til sekulærfesten 1840 utga Wergeland «Spaniolen» i ny utgave, som skulle ha høy typografisk kvalitet. Helt til venstre tittelsida i førsteutgaven fra 1833. I midten tittelsida fra 1840, og til høyre en av samme utgaves tekstsider. 1840-utgaven tok i større utstrekning i bruk dekorative elementer for å pryde sidene. Guldberg & Dzwonkowski trykte boka, fordi kun dette trykkeriet hadde de forsiringene Wergeland ønsket. Det er interessant at Hermann Scheibler i 1924 kommenterte 1840-utgavens tittelside slik: «Tittel fra boktrykkets forfallstid.» Det var bl.a. konkurranse fra litografisk trykk som gjorde at bruk av ornamenter og pyntete skrifter grep om seg i boktrykket. (Ill. Nasjonalbibl.)

FALSKMYNTNER I SACHSENHAUSEN

FOLK HAR OVERLEVD TØFFE TIDER FØR OSS: Som Moritz Nachtstern. Jødisk stereotypør som før og etter krigen jobba på Hjemmet trykkeri.

Tekst Per Christian Johansen
Foto Konrad Klæbo Arnesen/arkivbilder velvillig utlånt av klubben Hjemmet/Mortensen

Men som under krigen opplevde dramatiske hendelser. Fra han 26 oktober 1942 ble arrestert og en lang reise starta. Først via Berg interneringsleir, så fangeskipet Donau som brakte ham og 531 jødiske barn, kvinner og menn til havnebyen Stettin i Polen. Før ferden gikk videre med tog til Auschwitz og Birkenau ikke så langt fra Krakow i Polen.
En dramatisk historie som Moritz Nachtstern utgav i bokform i 1949, men som kom i opptrykk hos Spartacus forlag høsten 2007, med tittelen :«Falskmyntner i Sachsenhausen».

Til ettertanke

En historie som er full av Nazismens grusomheter. Av de 532 som reiste med samme skip som Nachtstern, var det bare ni som kom tilbake. En historie full av menneskelige lidelser, men også en bok om å overleve, viljen til å klare det. En bok som tross alvoret er full av hovedpersonens humor.

Til ettertanke for oss som syns hverdagen i dag med omstruktureringer, synergier og effektprosjekter er tøffe nok å takle. For ikke å snakke om bedriftsledere som i det grelle neokapitalistiske lys sørger for fri flyt av minst mulig ansvar til lavest mulig kostnad.

Da er det en trøst å tenke på at folk har overlevd verre ting. Som Moritz Nachtstern gjorde. Mot alle odds overlevde han fangeleieren i Polen. I løpet av den første måneden døde ¼ av de norske fangene. Mange døde av sult, dysenteri eller kulde. Arbeidsdyktige fikk leve – ellers lå du tynt an.

Og det var redningen for Nachtstern. Hans fagutdannelse, men også tilfeldighetenes spill gjorde at han ble sendt til Tyskland og Sachsenhausen. Med sedvanlig Nachtstern humor skildrer han utvelgelsen av de heldige grafikerne som skulle få komme på trykkeriet i Tyskland: «Riktignok stod det trykker på kartotekkortet mitt, men det skyldtes bare at kartotekføreren i Monowitz hadde en for ham naturlig avsky for ord som var litt innviklet å stave. Sett at de ikke trengte stereotypører i det trykkeriet vi var på vei til.»

Falskmynterne i Sachsenhausen

Tilfeldighetenes spill eller ikke, i hvert fall trengte den tyske krigsmaskinen hjelp til å produsere falske pundsedler. For på den måten destabilisere den engelske økonomien. En oppgave for førsteklasses fagfolk.

I mars 1943 ankommer falskmynterne Tyskland. En ny tilværelse begynte i blokk 19 i leieren Sachsenhausen. Noe bedre mat. Hele klær, håndkler og såpe. Iløpet av de fire første månedene i polsk fangenskap hadde Nachtstern gått ned fra 71 til 48 kilo. Men fortsatt var tilværelsen full av farer og den minste bagatell kunne føre til avstraffelser.

Hjemme i Norge strevde arbeidskameratene hans med å takle den nye hverdagen. Hjemmet trykkeri hadde forpliktet seg til å skaffe 1000 reis med ved i bytte mot strøm. Og mange av klubbens medlemmer måtte gjøre sin tørn på vedhogst. Klubbaktiviteten ble mindre enn vanlig, men likevel ble det sørget for Røde Kors pakker til Nachtstern og bidrag til de av medlemmene som måtte på tvangsarbeid.

Ivar Skreivang var arbeidskamerat av Nachtstern

I 1944 bestod falskmyntnertrykkeriet av over hundre fagfolk på to skift. På lageret var det stabla flere milliarder med pundsedler. I mellomtiden hadde krigslykken snudd og i 1945 ble falskmynterne befridd. Og en varm junidag i 1945 var Moritz Nachtstern tilbake i Oslo.

- Du skal huske at Nachtstern hadde mye å ta igjen. Blant annet ble han gift og fikk to barn, forteller tidligere arbeidskamerat og klubbformann Ivar Skreivang. Han jobba sammen med Nachtstern fra 1953 til Nachtstern gikk av mot slutten av 50 åra.

Forts. neste side

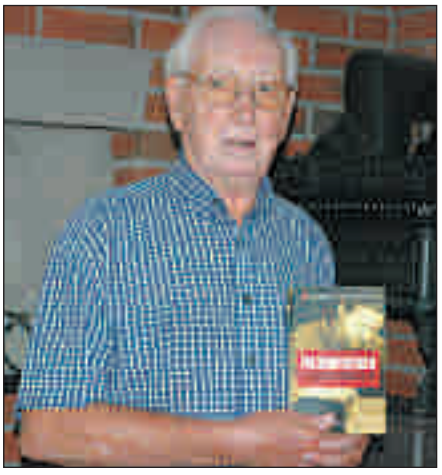

TIDLIGERE KLUBBLEDER *Ivar Skreivang jobba sammen med Nachtstern.*

MORITZ NACHTSTERN *i jobb med en stereotypiplate.*

-Da tror jeg ikke helsa hans var så bra, klart opplevelsene måtte ha satt spor. Men jeg husker Moritz som en meget dyktig fagmann. Han var språkmektig, fire – fem språk. I tillegg lagde han mye moro på sammenkomster, både han og hans frue deltok. Så han var absolutt en ressurs og kjempeflink til å lage sketsjer. Jeg tror nok humor og fagforeningsholdninger hjalp ham gjennom fangeoppholdet, forteller den spreke pensjonisten Skreivang, som i dag er over 80 år.

NACHSTERN HAR FUNNET *en anledning til å hygge seg sammen med gode arbeidskamerater på Hjemmet.*

PÅ BILDET *ser du dyptrykkpressa til Hjemmet. Bildet er tatt i 1953.*

Typografstreiken i København 1848

I år er det 160 år siden den første større arbeidskampen i de grafiske fag i Norden.

Den 23. desember 1848 startet 196 typografer i København en streik som varte til midten av januar 1849. Det var ikke bare den første organiserte streik i våre land, det var også den første streiken for å forsøke og tvinge frem en tariffavtale.

«Det bliver Typograferne, som paa dette Tidspunkt danner Avantgarden og opstiller Fordringer, der fuldstændig bryder med al Tradition og indfører et komplet Systemskifte i den gængse Aflønningsmaade, lige som det ogsaa bliver dem, der for første Gang i Arbejderbevægelsens Historie søger at gennemføre deres Fordringer ved en organiseret Strejke.»

(Danske Typografers organisations historie 1894).

I november hadde typografene fremmet et tarifforslag til principalene (arbeidsgiverne) som omfattet arbeidstid, avlønning og en lærlingeskala (bestemmelser om antall lærlinger på en arbeidsplass). Det var det siste kravet som møtte størst motstand hos principalene – de skulle ha seg frabedt noen som helst innblanding i «sine» forhold.

Vi må ikke ta ordet «organisert» for bokstavlig. Det var en kollektiv handling fra typografenes side, men det stod ingen organisasjon bak dem. De hadde samlet seg om kravene og streiken, men «Med den Tids Mangel paa Organisation for Øje kan det ikke forbavse, at man indtil da ikke synes at have skænket Spørgsmaalet om, hvor Pengene skulde komme fra, nogen Opmærksomhed. Sandsynligvis har man ment, at alene den Kendsgærning, at saa mange var med til at sætte deres Pladser ind paa Opnaelsen af bedre Livsvilkaar, vilde være tilstrækkeligt til at bøje Principalerne.» *(Danske typografers organisations historie – 1894).*

Helt som de hadde tenkt seg gikk det ikke, blant annet fordi det var mange typografer som ikke deltok i streiken, mange typografer kom inn fra provinsen for å ta streikerammet arbeid og dels fordi den kun omfattet settere og ikke trykkerne. Følgelig kunne driften holdes igang i trykkeriene, selv om streiken

TYPOGRAFISKE MEDDELELSER

8-timersdagens sejrsløb.

var merkbar for arbeidsgiverne.

Streiken ble avsluttet i midten av januar 1849, men den endte ikke med et knusende nederlag for typografene. Kort tid etter var de aller fleste tilbake i arbeid, og vilkårene ble delvis forbedret i tråd med typografenes opprinnelige krav. Lærlingespørsmålet fikk de imidlertid ikke noe gjennomslag for.

Organsiatorisk fikk streiken ingen umiddelbare følger. Det skulle gå 20 år før typografene i Danmark igjen forsøkte å organisere seg, og denne gangen gikk de den mere farbare veien med først å danne en fagforening for så å kjempe frem en tariffavtale.

(Sitert etter Danske typografers organisations historie – 1894).

HER ER NOEN AV TYPOGRAFENES KRAV VED STREIKEN I 1848:

Typografenes tariffkrav vedtatt på et møte 28. november 1848 og undertegnet av 212 kolleger:

En arbejdstid paa 12 timer (om sommeren fra 7-7, om Vinteren fra 8-8) med to Middagstimer,

50 pCt. Godtgjørelse for Søndags-, Helligdags- og Natarbejde,

For Forsømmelse og Venten paa arbejde den første Dagen intet, derefter 3 Mk. pr. Dag,

Ubetinget ugentlig Udbetaling om Fredagen.
Nedsettelse af en Voldgiftsret, bestaaende af to principaler, tre Sættere og tre Trykkere.

Lærlingenes Antal beregnes i Forhold til Presserne: 1-3 Presser 1 Lærling, 4-5 Presser to Lærlinge, 6 Presser tre Lærlinge og derefter en Lærling for hver tredje Presse. En Maskine sattes lig med tre Haandpresser og Lærlingenes Læretid til mindst fire Aar,

Satsprisen sattes til 12 Sk. Pr. 1000 n fra Petit til Cicero, 16 Sk. For Nonpareil og 2 Sk. mere pr. 1000 n for Avissats.

Nytt fra byen

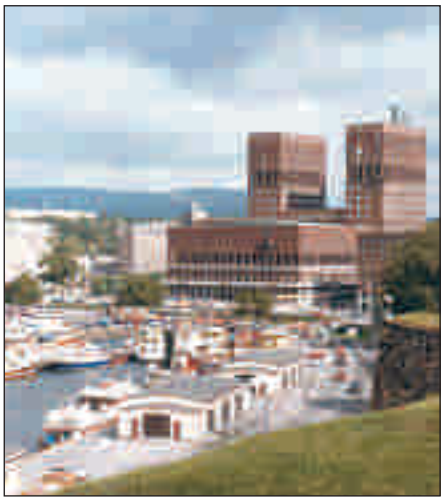

Av **Adolf Larsen**

HJEMMET MORTENSEN TRYKKERI

Vi hadde spørsmålstegn når vi i forrige nummer skrev om «Mot bedre tider på Frysja?», og godt er det, for etter det har det vært mye prat, men lite bedring.

Det virker som intensjonsavtalen, som Stibo inngikk med Hjemmet Mortensen, var litt løst fundert, eller hadde som forutsetning at det var den grafiske klubbens medlemmer som skulle betale gildet.

Avtalen, som ga Hjemmet Mortensen markedspriser på trykking av alle forlagets produkter, ga ikke Stibo nødvendig fortjeneste selv etter betydelige innrømmelser fra den grafiske klubben.

For de som ikke er helt inne i stammespråket hos grafiske og andre arbeidsgivere, er markedspriser utlagt som de laveste priser du kan oppnå i Europa. Og da også inkludert land som lønner sine tyrkiske assistenter 6 euro i timen. (I den tida de arbeider- ingen oppdrag, ingen lønn)

Nytt trykkeri

Som motytelse for bygging av et helt nytt trykkeri på sentrale østlandsområdet, krevde Stibo at de ansatte ved trykkeriet skulle redusere sine lønns- og arbeidsvilkår.

I forhandlingene, som har hatt mange endelige frister, har klubben gitt sitt bidrag i form av en avtale om lengre driftstid og lavere bemanning Sammen med lavere lønnsvekst de kommende tre åra ville dette gitt 30 prosent lavere lønnsutgifter per produksjonstime, og mellom 50.000 og 80.000 mindre til hvert medlem etter tre år.

Da dette ikke var bra nok, er ballen spilt tilbake til Hjemmet Mortensen, som selv om de ikke liker det må ha noen som kan trykke bladene deres.

Den Grafiske klubben ved Hjemmet Mortensen trykkeri tror fremdeles det vil være mulig å få til en løsning med videre drift. Enten ved at HM inngår en litt mer virkelighetsnær avtale med Stibo eller andre som kan være interessert i å overta Hjemmet Mortensen sin omfattende portefølje og satse på grafisk produksjon med høy kvalitet og rask levering i Norge, eller ved at HM driver videre i egen regi.

Vi ser at aktualitet og korte leveringsfrister blir mer og mer viktig for visse redaksjonelle produkter, og ikke minst for annonsørene. Da blir det vanskelig og komme unna produksjon i Norge, sier klubbleder i HMTGK Kjetil Larsen.

SCHIBSTED TRYKK

På trykkeriet i Nydalen har det heller ikke vært noen rolig sommer- eller er det nettopp det det har vært?

Oppklaring; Som en del av de lokale forhandlingene i trykkeriet, ville den grafiske klubben ha kompensasjon for bonusen som ble utbetalt i Aftenposten ved utgangen av 2007. Dette ble avvist av ledelsen, og selv om resultatet for trykkeriet ligger langt over det ambisi-øse budsjettet, endte forhandlingene med at ledelsen fastsatte det lokale tillegget. I protokollen hevder klubben at ledelsen for andre gang har misbrukt styringsretten, og undergravd intensjonene i Hovedavtalen.

Etter dette gikk saken videre inn i en enda mindre konstruktiv fase med beskyldninger om at overtidslister var fjernet, og at folks manglende motivasjon for å arbeide overtid selvfølgelig måtte skyldes ulovlige aksjoner. Denne gangen gikk ledelsen til det skritt å meddele dette skriftlig i oppslag og intranett. Da den samme ledelsen, i forhandlingsmøte med Fellesforbundet og MBL, ikke hadde snev av dokumentasjon, hadde de problemer med å få selv MBL sin støtte. En uttalelse fra klubblederen om at en ledelse som kom med beskyldninger uten dokumentasjon, ikke kunne sitte ved samme bord som klubben, resulterte i en skriftlig advarsel.

Saken er nå brakt videre via LO juridiske til forhandlinger med NHO.

DAGBLADET

Bortsett fra opplagsfall, manglende inntjening, oppsigelse av klubblederen i Handel og Kontor har vel sommeren stort sett vært normal.

Ikke før var den siste av spare- og rasjonaliseringsrundene over før klubben gikk inn i noe som skulle vise seg å bli historiske lokale forhandlingene. Her stilte ledelsen med et tilbud på12 000 kroner, og oppsigelse av de fleste av lokalavtale bortsett fra søndagsavtalen.

Dette innbærer en reduksjon i ferie på en uke, og vesentlig dårligere betingelser for overtids- og skiftarbeid. Diktatet fra ledelsen, som er dårligere enn det som ble resultatet for journalistene, innebærer en reduksjon på 35 000 i gjennomsnitt for medlemmene i Dagbladets Grafiske Klubb. For skiftarbeidere, som også får lengre arbeidstid ved at lokalavtalen er sagt opp, betyr det en reduksjon på opp mot 100 000 hevder klubbledelsen.

Det gjør ikke klimaet bedre at ledelsen både når det gjelder redaksjonen, men også deskene, ønsker bruk at såkalte tilkallingsvikarer. Når det gjelder redaksjonen har de store egenannonser hvor de søker etter «medarbeidere» uten fast arbeidstid i kontraktene, og slike hevder de også er lovlige i vårt område.

-OG LANDET

Fra å være en utgiftspost, og avhengig av stadige nedskjæringer, kjøpt som de er av lånte penger er Edda Media nå blitt omtalt som «juvelen i norsk medieverden». Og kjøperne strømmer til!

Både Berner Gruppen, som en skulle tro har nok med Dagbladet, og A-pressen har vist stor interesse for selskapet.

Her har selvfølgelig A-pressen et fortrinn; at de har penger! Og mer kan de får hvis de spør LO, som mener et slikt kjøp av Edda ville være en god ide, heldigvis mot Fellesforbundets stemme.

Ute i virkeligheten går samarbeidet videre når det gjelder trykkeriene. Dette gjelder både den omfattende avtalen som vi omtalte i forrige nummer, og den mer konkrete for Østlandsområdet. Denne er nå stedfestet til Biri, og skal nå omfatte trykkingen og distribusjon av Oppland Arbeiderblad, Østlendingen, Gudbrandsdølen/Lillehammer Tilskuer, Glåmdalen og Hamar Media, alle i postkassene før 06.30. Trykkstart er beregnet til 1. januar 2011, muligens med unntak av Hamar Media.

Aller Sverige mot nedleggelse?

Etter et omfattende utredningsarbeid innad i konsernet ble det i begynnelsen av september fattet vedtak om at et av konsernets trykkerier skal avvikles.

Av **Adolf Larsen**

Det var styret ved trykkeriet i Sverige som fattet vedtaket, men der som i konsernstyret er det familien Aller som har makta.

Det er mange utenfor prosessen som hadde ventet at det ble nettopp trykkeriet i Helsingborg som skulle ofres, men de ansatte, og tillitsvalgte ved det svenske trykkeriet er både overrasket og forbannet.

Trykkeriet i Helsingborg går med overskudd, men det produserer delvis i dyptrykk.

Bakgrunnen for utredningen er en felles forståelse for at både trykkeriet i

AllerTrykk

København og Helsingborg krever investeringer for å kunne produsere lønnsomt og effektivt i framtida, mens trykkeriet på Skytta i Norge er både moderne og rasjonelt.

Konsulentrapporten

Det som opprører de tillitsvalgte ved det svenske trykkeriet, er at konklusjonen i konsulentrapporten, etter deres mening ikke skulle tilsi en nedleggelse. Også kilder ved det norske trykkeriet, som har lest rapporten, mener at konklusjonen ikke er nedleggelse, men hvis målet er fortsatt produksjon av egne blader i egne land, fortsatt drift på tre steder. Hvis målet er konkurransekraft på det europeiske markedet mener de at rapporten konkluderer med nedleggelse i København, og investering i ny presse i Helsingborg. Det er på denne bakgrunn man må forstå uttalelsene fra klubbleder Bo Arne Andersson, om at det er nærheten til de danske eierne som har reddet trykkeriet i København.

De tillitsvalgte har etter en spontan arbeidsnedleggelse i etterkant av styremøtet gjenopptatt arbeidet, men viste sin misnøye ved en demonstrasjon ved konsernets planlagte nybygg sist fredag. Der deltok også representanter for klubbene i Norge og Danmark.

Framtiden

I en kommentar til TgM sier direktør Trond Bøe ved Aller Trykk at konklusjonen fra prosjektet om framtidig produksjon må forstås som en seier for de som vil ha produksjon av forlagenes produkter som en del av forretningsdriften. Bøe minner om det slett ikke er alle forlag som ønsker å ha egne trykkerier. Når det gjelder de økonomiske beregninger som er grunnlaget for beslutningen, sier Trond Bøe at han ikke har vært med på alle møter, og ikke vil mene

noe om beslutningen utover at konklusjonen er fattet på bakgrunn av en forventet besparing på 40 til 50 millioner.

Trykkeriet på Skytta har ikke vært vurdert nedlagt, da det er nærheten mellom København og Helsingborg som har ført fram til at nedleggelsen er forsvarlig, også hvis det skal tas hensyn til produksjonen.

Det foreligger ikke noen beslutning om en framtidig plassering av produksjonen fra Helsingborg bare at det forhandles om avvikling av trykkeriet.

Det direktøren i Norge er sikker på er at det vil bli forhandlinger med de ansatte i Norge om bemanning og betingelser. Både på bakgrunn av den framtidige produksjon av Aller sine produkter, og ikke minst fordi også Aller sine eiere har oppfattet innholdet i Stibo sine krav for trykkerivirksomhet i Norge.

VISSTE DU AT?

Visste du at du som medlem kan få støtte til kurs og utdanning:

- **Er du medlem av en klubb med tariffavtale får du rabatt på kurs på Igm.**
- **I Los utdanningsfond kan du få støtte til både lengre og kortere utdanning.**
- **Grafisk Utdanningsfond gir støtte til kurs med inntil kroner 7 000 for medlemmer som har betalt kontingent i 52 uker.**
- **OGF gir ekstra stipend til de som har fått støtte i Fellesforbundet, og etter samme regler, med inntil kroner 5 000.**

UTGIVELSER I 2008

Typografiske Meddelelser vil komme ut med fire nummer i år. Her er datoen for materiellfrister og trykking til det siste nummer i 2008:

Nr 4: Frist for stoff 21.11.
Til trykking 28.11.
POSTEN I UKE 49.

106

Antagelig er det ikke et pre, men en artig tilfeldighet at den 102 år gamle boktrykkeri-bedriften Otto Stenersens Trykkeri ligger nøyaktig 106 meter fra bredden av Akerselva ved Hausmanns bru.

Av **Ole M. Blakisrud**
Foto **Finn Jensen**

Selveste ælva – kraften – fabrikkene og handelsmiljøet ga et kundegrunnlag til aksidenstrykkeriet, et grunnlag som har holdt koken i hele 102 år.

Markedet skulle mettes med brevark – regningsblokker – visittkort – etiketter og brosjyrer, og alle andre former for trykksaker som en voksende indu-stri krevde. Håndsettere, trykkere og folk på ferdiggjøring var ansatte som utgjorde trykkeriets ryggrad ved siden av en usvikelig tro på framtida hos eierne som startet den ambisiøse bedriften.

I dag ledes bedriften av Christoffersengrenen som er i slekt med grunnlegger Stenersen. Arne Christoffersen er bedriftens uredde salgsmann. Han framhever bedriftens sterke sider: Folk og maskiner som passer inn i bedriftens nisje av markedet; Trykking av plakater og preging. Arne knytter til seg kompetanse og kjøper tjenester på bokbinding og ferdiggjøring, og har selvfølgelig et utstrakt samarbeid med de andre fire grafiske bedriftene i Hausmannsgate 6. Arne føler at det er tre grunnpilarer bedriften bygger på for tiden: Trykking av bladet «Hobby og leketøy» som kommer ut flere ganger i året, trykkoppdrag for papirgrossisten «Serviteur» og alle slags trykkoppdrag for en mengde reklamebyråer. Bedriftens sterke side er preging, og trykkoppdrag på de gode gamle vingemaskinene som peser og puster som en gammel storrøyker. Søker du som håndsetter eller gammel høytrykksfagmann deg et øyeblikk vekk fra skjermen, er det bare å stikke ned til Hausmannsgata 6 og bestille et visittkort, eller ditt eget brevpapir med preg – navn og adresse får du sikkert i gulltrykk. Intet ser ut til å være umulig for Christoffersengutta Arne og Per og gamlefar som også stiller opp med vinkelhaken og alle de flinke boktrykkerne bedriften kan smykke seg med.

Bedrifts-besøk

SAMLET VED CYLINDERENS NAVN: *Per Christoffersen, Arne Christoffersen, Per O. Christoffersen*

MESTERSETTER: *Per O. Christoffersen holder vinkelhaken varm.*

STØNNER OG GÅR I HUNDRE ÅR: *Arne*

(håndsetter), Nils Ranem og Egil Semmerud.

og Per ved vingen.

USLITELIG: HEIDELBERG *modell 1962.*

FAKTA OM:

Otto Stenersens Boktrykkeri A/S, Hausmannsgt 6. Grunnlagt i 1906 av boktrykker Otto F. Stenersen. Bedriften ble fra slutten av 1940-årene ledet av disponent Per H. Christoffersen og senere av boktrykker Per O. Christoffersen. Arne Christoffersen er i dag salgskonsulent i firmaet, telefon 23 15 70 60.

ANEKDOTE:

Det mest interessante i bedriftens historie er tildragelsene omkring bladet *Vor Tid*, som var et slags kjendisblad. Det ble startet og skrevet av Kyrre Grepp, partiformann i DNA. I 1918 hadde ikke Grepp opptrådt offentlig på fem år og han hadde i tillegg mistet stemmen, slik at han ikke kunne tale i større forsamlinger. Dette kom av sykdommen strupetuberkulose. Formannstillingen var ulønnet, men formannen livnærte seg selv og sin familie ved å eie og redigere ukebladet *Vor Tid*, som hadde bilder, tegninger og tekst «om dagens og ukens personer som samlet oppmerksomhet om seg» – et kjendisblad forut for sin tid, som også hadde artikler om vitenskap og praktisk liv, stoff til husmødre, motenytt, stoff for småbrukere og selvsagt spennende underholdnings-serier. Bladet var på mange måter en forløper for magasinet Aktuell – som arbeiderbevegelsen drev til ut på 70-tallet. Kyrre Grepp var en legende allerede i levende live. Han døde i 1922, bare 42 år gammel.

Kilde: Arve Solstad

Hva skal vi kreve av de rød-grønne partiene og ikke minst av oss sjøl?

Om et års tid skal vi velge et nytt storting og dermed regjering. I dag ser det ut til at den rød-grønne regjeringen ikke har tillit og det nødvendige flertall til å forsette sitt politiske prosjekt.

Av **Olav Boye**

I 2005 fikk de tre partiene sterk støtte fra faglige organisasjoner. De fleste hadde glemt eller valgte å se bort fra, den klare høyrekursen under den forrige regjeringen Stoltenberg. Det kan dokumenteres at regjeringer under ledelse av Harlem Brundtland, Jagland og Stoltenberg, sto for privatisering, konkurranseutsetting, nedbygging av velferdsordninger og erstattet folkestyre med markedsstyre. De rød-grønne partiene har ikke vært bedre enn de borgerlige regjeringene. Vi krever en handlekraftig regjering for ny politikk ikke administrasjon av de nåværende forhold.

Dette skal ikke være noen analyse av den politiske utviklingen i vårt land, i EU eller resten av verden. Det er godt nok dokumentert for de som gidder og sette seg inn i forholdene. Det er nesten en million velgere som ikke bryr seg om å stemme. Mye tyder på at dette tallet vil øke ved neste valg. De som representerer partiene på stortinget tilhører alle eliten i vårt samfunn, noe som blant annet skandalen om stortingspensjonene viser. Dessverre har SV i sin maktgalskap også blitt en del av denne arrogante politiske eliten. Det er etter min vurdering, ingen partier som i dag tar på alvor de virkelige utfordringene for folk flest. Det skal vi gjøre noe med.

La meg derfor fokusere på noen politisk saker som skal på dagsorden i den kommende valgkampen.
Vårt folkestyre skal gjenvinnes. Det kan bare skje ved at EØS-avtalen blir sagt opp og våre bindinger til EU og markedsliberalismen avsluttes. Etter debatter i partiene skal de utforme forpliktende politiske program. De politiske partiene skal gjenvinne initiativet i forhold til EU og vårt eget byråkrati og våre levende politiske organisasjoner for folk flest. Årene med diktat fra EU skal erstattes med folkestyre utgått fra partiene. Det er stor motstand mot markedsliberalismen, dagens EU og utviklingen mot Europas Forente Stater, en føderal supermakt.

Klimautfordringene skal tas på alvor.
Det betyr at vi skal avvise spekulasjoner og kjøp/salg av klimakvoter. Vi skal sette seriøse mål som utvilsomt vil ramme vårt forbruk, transport, olje og gassvirksomheten og andre forhold som gir klimagasser. Tomme målsettinger for framtiden skal erstattes med daglige, konkrete tiltak i kampen mot klimaendringene. Matvarekrisen skal løses ved lokal matproduksjon og forbud mot lang transport av mat som skaper klimaproblemer. Hver enkelt av oss skal ta ansvar og ikke skyve problemene over på fattige i andre land. Vi skal være forbilde for andre gjennom våre løsninger, når vi deltar på internasjonale konferanser. Det er bare en vei å gå og vi må feie for egen dør.

Verdens befolkning skal reduseres.
Det er allerede for mange mennesker på vår klode for at vi skal kunne løse klimaendringer og andre miljøutfordringer. Det skal gjennomføres en to barnspolitikk i vårt eget land. Deretter skal vi gå ut å kreve det samme av andre stater i verdenssamfunnet. Kina har gått foran med sin en barns politikk, nå skal vi andre følge etter.

FN og andre internasjonale organisasjoner skal satse mer på tiltak for barnebegrensning og avvise de religiøse kreftene som motarbeider slike nødvendige tiltak.

Energiforsyning under folkevalgt styring.
All energiproduksjon skal være fornybar, som vannkraft og solpaneler. Atomkraft, kullkraft og andre forurensende kraftkilder skal avvikles, ved at vårt rike land bruker enorme ressurser på alternativ energi, teknologi som vi deler med andre. Vannkraften er mer en nok utbygd og heretter skal vi legge mer vekt på vern og miljø, ved at en får forsyningssikkerhet i regionene. Kraftkabler til utlandet skal kuttes. Vi skal satse mer på utvikling av bedre solpaneler og gi bort disse til fattige folk i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Den norske energiloven skal erstattes med en lov som avviser markedsstyring.

Stortinget skal fastsette kraftpriser til husstander og næringslivet for fem år av gangen. Sikre vannforsyning til alle. Vann er den viktigste ressurs for folk og dyr. En slik ressurs som er livsviktig for alt liv, skal ikke være en handelsvare.

Et hvert forsøk på å gjøre ferskvann til privat forretning nasjonalt eller globalt skal avvises. Alle skal ha råd til nødvendig vann, uansett inntekt. Vi skal ha et lovverk som sikrer at vann skal styres av offentlige vannverk eller lokale sameie. Norge skal internasjonalt legge makt og mening bak utsagnet om at vann er en menneskerett. Moderne og effektiv vannrensing av salt vann, skal ha høyeste prioritet i norsk bistandsarbeid.

Gratis helsetjeneste under eget ansvar.
Det er fullt mulig og økonomisk ansvarlig å sikre at alle innbyggere får gratis helsetjeneste av alle slag, inkludert tannhelse. Det skal legges fram en ny helselov som slår fast en slik grunnleggende rettighet i et av verdens rikeste land. Helsebyråkratiet skal skjæres kraft ned og ressursene overføres til forebyggende arbeid og behandling. Hver enkelt skal ta ansvar for egen livsstil og forebygge helseproblemer.Det skal settes klare grenser for hva som er offentlig helseansvar og hva som ikke skal dekkes av offentlige utgifter.

Miljøvennlig og effektiv transport.
Som på andre områder i vårt samfunn er det få visjoner i samferdselspolitikken. Det er umulig å bygger stadig nye veier for å løse biltrafikken. Ingen har

klart det. Det skal komme klare regler for utslipp fra bilene, samtidig som det er en oppgave å overføre største delen av transport av folk og gods fra vei til bane. Bioenergi som forbruker matjord, er ingen løsning. Det foreligger teknologiske muligheter til å bygge høyhastighetsjernbane i alle deler av landet, som skal utkonkurrere både fly og bil.

Sosial boligbygging med statens hjelp.
Bolig er en annen absolutt menneskerett som skal tas ut av spekulantenes hender og settes under offentlig styring. Det skal bygges flere boliger, så alle får tilgang til rimelig bolig og ikke minst for å få prisene ned. Husbanken skal aktiviseres og få nødvendige midler så de kan gi gunstige lån til nybygg eller kjøp av bolig, rentefritt oppad til en million. Boliger skal utstyre med solpaneler og varmeveksling for å utnytte energiressursene best mulig. De som vil ha store hus eller dyre leiligheter må ordne seg sjøl på finansmarkedet.

Finansmarkedet uten spekulanter.
Vårt land skal få en finanslov som regulerer bank- og forsikringsbransjene, slik at spekulanter og andre kriminelle ikke kan utnytte et såkalt fritt marked til egen profitt. Finansmarkedet skal domineres av statlige finansselskaper som gir gode og sikre tilbud på lån, forsikringer, pensjoner og avkastning på innskudd. Det skal opprettes sparebanker i alle fylker som styre av fylkeskommunene, kommunene og de lokale innskytterne. Rente og pengepolitikken skal styres av folkevalgte organer, ikke Norges Bank.

Folketrygden og pensjoner.
Alle skal være sikret pensjon eller trygd med alderdom, sykdom eller andre årsaker til at en har falt ut av arbeidslivet. Arbeidsmarkedet skal være åpent for alle, med attføring og arbeidstrening for å bringe folk inn i en situasjon med arbeid og inntekt. Det skal være valgfri pensjonsalder for alle fra 62 år, med grunnpensjon som utgjør 80 prosent av inntekten det siste arbeidsåret basert på full stilling. Folketrygden skal bestå og utvikles til også å forvalte tjenestepensjoner i tariffavtalene. Fond fra Folketrygden skal ikke ut på aksjemarkedet men kun benyttes til offentlige tiltak under folkevalgt styring.

Lov om arbeidslivet.
LO-Kongressens vedtak om en Lov for arbeidslivet skal gjennomføres.

En slik lov skal omfatte alle forhold i arbeidslivet, etter de krav og vedtak som foreligger fra de faglige organisasjonene. En skal ikke akseptere begrensninger som settes av EUs regelverk på grunn av EØS-avtalen, som EUs tjenestedirektiv. En slik lov skal være verdens beste arbeidslivslov og være forbilde for andre land. Norge skal følge opp dette i ILO og internasjonale faglige organisasjoner. Krav til faglige rettigheter skal være inkludert i alle bistandsavtaler og i internasjonale avtaler.

En rettferdig utenrikspolitikk.
Vårt land må legge om utenrikspolitikken ved at vi frigjøres fra NATO, EU og USA og deres aggressive stormaktdominans. Vi skal ta sjølstendige standpunkter til internasjonale utfordringer i FN og i andre sammenhenger. Norge skal ikke delta i angrepskriger med sine såkalte allierte i verdenssamfunnet. Norge skal støtte frigjøringsbevegelser og anerkjenne nye stater når disse er bygd på etniske og kulturelle grupper. Bistandspolitikken skal skape et bedre liv for fattige og med barnebegrensninger, klimaforbedringer, forsyninger av fersk vann og utvikling av lokal matproduksjon. Make love, not war.

De politiske kravene til de rød-grønne skal sjølsagt være lengre og mer detaljerte. Min hensikt er å skape debatt for å sette i gang en prosess for provokasjon og egne tanker. I et folkestyre er det ingen politiske mål som er umulig, hvis det er et sterkt krav fra flertallet. Samtidig må vi velge representanter til stortinget som har vilje og tro på at det er mulig å skape et annet samfunn. Vi må gjenreise den politiske debatten og ha tro på at vi kan løse de utfordringer vi har i eget samfunnet, men ikke minst i verdenssamfunnet. Vi må frigjøre oss fra EØS-avtalen og andre EU-tilpassinger, for å gjenvinne folkestyre og velferdssamfunnet. Det er våre folkevalgte som skal styre landet, ikke markedsliberalismen gjennom en faxmaskin fra EU.

Hvis den røde-grønne regjeringen skal fortsette å styre landet.
Da må velgerne se klare skillelinjer mellom de to alternativene. Vi vil ikke ha to politiske blokker som slåss for å administrere dagens samfunn. Jens Stoltenberg vil kanskje si at de ikke kan programfeste noe de ikke kan gjennomføre. I så fall har han ikke evne eller vilje til å styre landet til det beste for folk flest. Geniforklarte politikere representerer sjelden vanlig folks interesser, sjøl om de er yndlinger hos mediafolk. Politikere som er mer opptatt av å manipulere sine velgere, enn å gjennomføre gode politiske løsninger, skal sparkes ut i det politiske mørke på valgnatten.

Bare de fagorganiserte gjennom sine organisasjoner kan stille opp med makten til å få partiene til å endre samfunnet til det bedre. Da skal vi tro på egne krefter og at våre mål er rettferdige. Den kommende LO-kongressen er første etappe.

Når fagbevegelsens høyeste organ stiller politiske krav, har de rød-grønne bare en mulighet. De skal følge opp de sterke politiske kravene fra sitt velgergrunnlag. Hvis de ikke tar slike hensyn ved å ta opp kampen for folkestyre, velferdssamfunnet, miljøutfordringer og en ny utenrikspolitikk, er deres tid ut.

De fleste av oss er ikke tjent med en ennå mer høyreorientert politikk. Sett deg ned å tenker gjennom mulighetene for framtiden og ikke vente på at andre skal gjøre jobben. Det politiske liv og ikke minst levende folkestyre trenger hver enkelt av oss. Verden har ikke skapt seg sjøl, heter det i en av våre arbeidersanger.

Aftenpostens deskorganisering

Fra pilotprosjekt til permanent nyorganisering

Når Fellesforbundet høsten 2007 ga dispensasjon fra filmsatsparagrafen for redigere til å utføre grafisk fagarbeid, var det ikke uten støy og dommedagsprofetier. Nå er ikke det første gang at filmsatsparagrafens død er spådd, og også denne gang ser det ut til at varselet var overdrevet.

Tekst Adolf Larsen
Foto Atle Syvertsen, Aftenposten

På sitt møte i begynnelsen av september ga Seksjonsråd Grafisk sin tilslutning til at trepartsavtalen i Aftenposten blir en permanent organisering av deskarbeidet i avisen. Søknaden fra Aftenposten, på bakgrunn av en lokal evaluering, er behandlet og anbefalt av OGF.

I en kommentar i TgM høsten 2007 uttalte klubbformann Terje Johansen;
«**Vi snakker her om et fleksibelt arbeidsfellesskap mellom journalister og typografer, hvor §§24 og 26 ligger i bunnen.**»

Flotte ord, men alle programerklæringer bør jo måles mot virkeligheten. TgM tok derfor turen til Biskop Gunnerusgate, for å snakke med arkitektene; nemlig klubbene i Aftenposten.

Representert ved journalistklubbens leder Gunnar Kagge og vår egen Terje Johansen

– Det er vel korrekt at det er dere som har skylda eller æren?
– Det er i hvert fall korrekt at initiativet og presset kom nedenfra, noe som var helt avgjørende for resultatet. Hvis organisasjonene, spesielt med forhistorien til NJ og Grafisk, hadde fått noe slikt bestemt fra toppen ville det vært gravlagt umiddelbart sier Kagge. Og Terje utdyper at begge klubbene har felles interesse av at arbeidsorganiseringa lykkes.

Vi, som er i ledelsen i klubbene nå, har lagt vekt på det som samler, noe som ikke alltid har vært tifelle i tidligere klubbstyrer.

Det skal heller ikke stikkes under en stol, minner Kagge om, at en egenrådig ledelse, med klare tanker om malstyring, bidro til å styrke samarbeidets ånd mellom klubbene.

– Samarbeidets ånd høres fint ut, men som fagforeninger vil vel ha noe mer konkret og materielt?
– Det som er selve essensen i den evalueringen som er gjennomført i huset, og det inntrykket du får når du snakker med folk, er at alle mener arbeidsmiljøet er bedret. Dette mener også de som selv ikke er involvert i prosjektet.

Jeg vil gå så langt, sier Kagge, at forholdet mellom journalister og typografer har ikke vært bedre her siden Per Syversen og jeg ble ansatt som internbud!

– Det som var kritikk, eller spørsmålet i OGF, før avtalen ble anbefalt, var rettet mot opplæringen som er knyttet til prosjektet. Er det så enkelt at en journalist kan bli typograf med 100 timers opplæring?
– Selvfølgelig ikke, sier Kagge, som heller ikke legger skjul på at det også i NJ, i deler av landstyret, var skepsis i starten, Det er ingen som tror de er særlig utlært etter teorikurset. Det er i samarbeidet med den andre fagpersonen, i praktisk arbeid på desken at opplæringen virkelig foregår.

Dette vil selvfølgelig være ulikt, men felles i evalueringa er at alle mener det har gitt dem mer breddekompetanse og enn tryggere hverdag. Og typografene som er involvert vil ha mer redigeringsarbeid.

Det at vi arbeider inne på hverandres områder, gir oss breddekompetanse, noe som også bidrar til å trygge arbeidsplassene. Dessuten vil det bety større muligheter for andre jobber. Videre bidrar avtalen til at vi opprettholder dagens organisering på deskene, noe som er svært viktig for Fellesforbundet Grafisk, sier Terje Johansen.

Vi som klubb målte også dette mot den veien vi så andre aviser valgte med enpersonfunksjoner, som vi ikke ville ha, samtidig som vi håpet at det ville få en positiv virkning for det organisatoriske samarbeidet i Aftenposten.

Noe vi også har fått, som en ekstra bonus. Nå snakker vi om alle saker, fra lokale lønnsoppgjør til Media Norge og samarbeid ved valg til styreplasser.

– Er det interesse utenfra, eller vil dette bli et unikt prosjekt?
– Vi reklamerer gjerne, uttaler klubblederne, men enhver klubb og avis må ta utgangspunkt i sin egen organisering. Vi har fått henvendelser fra andre klubber i Oslo, hvor bedriftsledelsen presser på for å få en avtale som Aftenposten. I slike tilfeller anbefaler vi klubbene og si nei til avtalen. Det er helt avgjørende at den kommer som et resultat av et press nedenfra.

Vi var selvfølgelig også heldige med tidspunktet sier Kagge. Vi er klar over vårt ansvar som stor bedrift, hvor det vi gjør blir lagt merke til, og i økonomiske nedgangstider med nedskjæringer internt ville vi ikke ha fått en avtale som vi kunnet forsvare, avslutter Kagge og Johansen.

SAMLET I SAMARBEIDETS ÅND, *klubblederne for typografene Terje Johansen (t.v) og for journalistene Gunnar Kagge.*

Kunnskap - styrke - samhold

Andvord Grafiske Klubb på internseminar

ARTIKKELFORFATTEREN
Heidi Gutuen

Klubbstyret i Andvord Grafisk har lenge hatt ønske om å få mer fart på klubben vår. I fjor fikk vi vite at vi kunne søke økonomisk støtte til å holde internseminar for medlemmene våre. Da søknaden ble innvilget, satte vi i klubbstyret i gang med forberedelsene. Resultatet ble en minnerik opplevelse, samt en tøffere og sterkere klubb.

Tekst og foto **Heidi Gutuen**

Målet

Målet med seminaret var å få en mer aktiv og engasjert medlemsmasse. Klubbstyret har merket seg at medlemmer som har deltatt på kurs i regi av foreningen er mye mer engasjerte og aktive enn de som ikke har deltatt. Med dette som grunnlag, ser vi at nøkkelen til aktivitet er kunnskap og samhold, og at denne kombinasjonen vil gi klubben en større grad av aktivitet, engasjement og styrke. Et internseminar er en fin blanding av faglig læring og sosialt samvær, og kan derfor føre oss nærmere målet vårt.

Klubbstyret utarbeidet seminarets innhold i forkant, og Terje Fjellum og Adolf Larsen stilte velvillig opp for å formidle det vi ønsket å lære bort til våre medlemmer. Man vil så mye, og det er begrenset hva man klarer å få til i løpet av en helg, men det gikk heldigvis greit å prioritere innhold og sette sammen et godt og inspirerende program.

Godt oppmøte

Medlemmene ble invitert i god tid, og det var svært hyggelig og overraskende for klubbstyret å se at over to tredeler av klubbens medlemmer hadde tid og lyst til å delta.

Fredag 5. september busset vi fra Andvord Grafisk på Vollebekk i Oslo til Thorbjørnrud Hotell på Jevnaker. Diskusjonene gikk livlig allerede på bussen, akkurat som om alle gikk inn i en engasjementsmodus i det sekund de satte seg på bussen.

Dette lovet godt!

Faglig vitamininnsprøytning

Vel fremme ble det samling i plenum. Vi startet seminaret med en kort gjennomgang av organisasjonens oppbygning, slik at alle kunne få en forståelse av hvordan organisasjonen fungerer i praksis. Vi gikk også igjennom måter man kan påvirke på, både på arbeidsplassen og i organisasjonen, f.eks. gjennom klubbmøter, årsmøter, tarifforslag m.m. Det er mange som ønsker å gjøre noe, men som ikke vet hvordan.

Deretter ble det en bedre middag og en hyggelig sosial kveld, hvor alle fikk muligheten til å bli enda bedre kjent med hverandre, og på en annen måte enn ved korte «hei» på jobben.

Lov, rett og glass

Lørdag morgen var det lov- og avtaleverket som sto for tur. Om klubbstyret skal bli bedre samkjørt, er det nødvendig at medlemmene kjenner sine rettigheter, og på den måten kan melde fra når noe galt skjer. Klubbstyret forsøker være konstant vaktbikkje, men det er ikke alltid vi får med oss alt som foregår. Det er viktig at medlemmene melder fra om de oppdager lovbrudd o.l., og at de står sammen når noe er vanskelig, slik at klubbstyret kan ta tak i problemene. Vi la stor vekt på at vi må dra lasset sammen for å få noe utrettet. Det ble noe forelesning i plenum, men hovedvekten av den faglige delen denne dagen gikk med til gruppearbeid. Det virket som om deltagerne synes dette var både spennende, lærerikt og moro, og vi kunne flere ganger observere dette spesielle lysglimtet enkelte får i øynene når engasjementet i dem våkner. Klubbstyret var rørt over innsatsen.

Klubbstyret hadde en overraskelse på programmet. Etter å ha tullet litt med at de skulle ut å bedrive harde fysiske aktiviteter, ble det avslørt at de skulle på Hadeland Glassverk. Gruppene skulle konkurrere om å designe et glassfat. For-

Forts. på side 24

EU I REVERS

Hos EU-kommisjonen er fokuset på et sosialt Europa blitt stadig mindre til fordel for at arbeidskraft skal være en enkel vare på linje med mat, klær hus og bil. Den politiske eliten reflekterer knapt nok over arbeidsfolks avgjørende betydning for verdiskapningen. EU-utvidelsen har gitt aggressive arbeidsgivere og våre politiske motstandere økte muligheter.
Litt forenklet mener Oslo Bygningsarbeiderforening at EU fungerer politisk som en ekstra høyreregjering og et ekstra NHO.

Av Roy Pedersen
leder Oslo Bygningsarbeiderforening

EU-eliten var tidligere opptatt av at sosial dumping kunne undergrave EUs framtid. I 1996 kom utstasjoneringsdirektivet som via EØS-avtalen også gjelder for Norge. Dette pålegger landenes myndigheter å sikre utsendte arbeidsfolk fra for eksempel Polen og Baltikum vertslandets lønns- og arbeidsvilkår

Ved EU-utvidelsen benyttet Norge anledningen til å innføre overgangsordninger. I praksis har dette gitt arbeidsavtaler med ei timelønn som har svingt rundt minstelønningen i tariffavtalene. Overgangsordningene opphører seinest 1.mai 2009. I områder uten tariffavtale og uten allmenngjøring, vil det da være fritt å avtale hvilken som helst timelønn, uten nedre grense.

I forbindelse med EØS-avtalen ble allmenngjøringsloven vedtatt. Loven er tatt i bruk for byggebransjen. Dette betyr at ingen i Norge kan lønnes under minstelønningene i bransjens tariffavtale. Lov om allmenngjøring er uansett underlagt EU-retten som om nødvendig overkjører nasjonal lovgivning og norsk arbeidsrett.

Det EF-domstolen har holdt på med i det siste er å sette grenser for hvor langt tariffavtalene og faglige rettigheter rekker opp i mot EUs fri flyt kapitalisme.

Første dom ut rammet svensk fagbevegelse. Svensk fagbevegelse kunne kreve tariffavtale om nødvendig med boikott, sjøl uten medlemmer og uavhengig av om en utenlandsk bedrift hadde tariffavtale i hjemlandet. Dernest kunne fagforeningen forhandle om lønn uten tillitsvalgte. EF-domstolen har gølva hele denne ordningen.

I tillegg fikk svensk fagbevegelse beskjed om at kun kjernevilkåra i utstasjoneringsdirektivet kunne kreves, så som minstelønn, arbeidstid, overtidsbetaling og ferie. Krav om en slags gjennomsnittslønn ble avvist. Saken dreide som byggingen av en skole i Vaxholm utenfor Stockholm, hvor den baltiske bedriften som fikk jobben het Laval un Partneri Ltd. Derav navnet Lavaldommen.

Andre dom rammet tysk fagbevegelse. Tysk tariffavtaler er normalt gjort gjeldende for hver enkelt delstat. I forbindelse med byggingen av et fengsel i Niedersachsen ble det i kontraktene krevd at de ansatte skulle lønnes etter denne delstatens tariffavtale. Jobben ble satt bort til et polsk selskap fra det tyske selskapet som opprinnelig fikk jobben.

Det polske selskapet ble senere fratatt oppdraget fordi timelønna lå langt under tariffen, mens det tyske selskapet havnet i skifteretten og sjølve saken gikk til EF-domstolen.

Denne i sin tur ga svar på tiltale: Niedersachsen kan ikke lengre stille krav om at utenlandske anbydere skal etterleve lokal tariffavtale. Dette fordi det finnes en tariffavtale som er landsomfattende og er allmenngjort, mens de lokale avtalene ikke er det.

Sju tyske delstater har som konsekvens av dommen endret sine anbudsreglement. Tysk fagbevegelse står igjen med et avtalesystemet som er vingeklippet. Dirk Rüffert het bobestyreren for det tyske byggefirma og dommen er oppkalt etter han.

Den tredje dommen dreier seg om Luxembourgs lovgivning, der EU-kommisjonen ønsket en juridisk avklaring hvorvidt reglene var i strid med konkurransereglene og fri flyt. EF-domstolen gikk som vanlig konkret til verks. Luxembourg kan ikke lengre kreve landets arbeidsavtale gjort gjeldene for utenlandske gjestearbeidere. Begrunnelsen er at krav til arbeidsavtale allerede gjelder i hjemlandet. Landets ordning med automatisk regulering av lønna i takt med økte leveomkostninger er avvist, siden reguleringene ikke bare gjaldt minstelønna. Dessuten ble det nok en gang slått fast at kollektive tariffavtaler må allmenngjøres, dersom disse skal kunne anvendes for utenlandske gjestearbeidere. En blues også for fagforeningsfolk i Luxembourg.

Disse dommene har gjort fagbevegelsen i hele Europa forbanna. Det er diplomatisk sagt helt forståelig. Siste ord er langt fra sagt.

Dommene berører også oss, men vi veit ikke helt hvilke konsekvenser de har.

Kanskje kan vi ikke gjøre vår standard arbeidsavtale gjeldene for gjestearbeidere. Kanskje kan ikke et pålegg om å følge norske lønns- og arbeidsvilkår ved offentlig byggeoppdrag (ILO-94), opprettholdes uten allmenngjøring av tariffavtalen.

Lov om allmenngjøring er under press. For en tid tilbake stevnet Norsk Teknologi i NHO hele loven inn for ESA. Sistnevnte er overvåkingsorgan for at vil etterlever EØS-avtalen.

Etter EF-dommene er det reist spørsmål hvorvidt tariffavtalens bestemmelser om arbeidstid og overtid kan allmenngjøres, siden Arbeidsmiljøloven har bestemmelser om dette. Justisdepartementet har nylig avklart at allmenngjøringsloven ikke er i strid med EØS. Videre har tariffnemnda fått beskjed om at den har et sjølstendig ansvar for at allmenngjøring er innefor EØS-avtalen. Dette kan begrense omfanget av framtidig allmenngjøring. Både NHO og LO mener at dette er en seier. Realiteten er vel 1-1. ESA vil være avgjørende for myndighetenes endelig tolkning og ikke et departement, NHO eller LO.

Forts. neste side

Hva gjør vi nå?
Oslo Bygningsarbeiderforening mener to hovedgrep må gjøres. Det ene er å gjøre det enklere å allmenngjøre tariffavtaler. Et krav fra LO om det må være nok. Det andre er å innføre solidaransvar. For eksempel ved at en hovedentreprenør bli medansvarlig for ubetalt lønn, overtid og feriepenger ved innleie av arbeidskraft.

Det må forhindres at gjedda i sivet, les NHO, får gehør en politisk bestemt minstelønn. Skjer det får vi en økende lavlønnsgruppe og en undergraving av tariffavtalene.

Til slutt: EF-domstolen har på sin måte bekreftet at regjeringa må følge Fellesforbundets landsmøtevedtak om norsk veto mot tjenestedirektivet.

BRUSSEL, *EUs «hovedstad». Her fra Grand'Place.*

Pakkeriarbeiderne til Fellesforbundet

Organiseringen av pakkeriarbeiderne i avistrykkeriene har vært gjennom en grundig behandling i Norsk Transportarbeiderforbund det siste året.

Av **Adolf Larsen**

Etter at bransjerådet for pakkeriene havnet på en positiv innstilling sendte de spørsmålet om framtidig organisasjonstilknytning ut til uravstemning blant medlemmene.

Etter overbevisende ja i alle klubbene, noen opp mot 100 %, har nå forbundsstyret på sitt møte i september konkludert med at saken går videre til forhandlinger på forbundsplan.

Bakgrunnen for dette vedtaket er som vi omtalte i TgM på våren i 2007, at det har grodd fram en forståelse av at det lokale samarbeidet er det viktigste når en skal velge forbundstilhørighet. Sammen med en bedring i forholdene mellom trykkere og pakkeriarbeidere, har innholdet i arbeidet ført til en tilnærming mellom de to gruppene i avistrykkeriene. Det er ingen tvil om at den nye generasjon avistrykkere har en mindre arrogant holdning enn den tiden da pakkeriarbeiderne ikke fikk gå gjennom døra til pakkeriene. På samme tid har arbeidet i pakkeriene blitt mer maskinelt, og med mulighetene for fagutdanning nærmet seg trykkerfaget, også med den konsekvens at overenskomstene er blitt svært like.

Framtidas samarbeid
Vi i forbundsstyret har tatt debatten og dens konklusjon til etterretning sier forbundsleder Per Østvold. Vi har ingen interesse av tviholde på medlemmene, så lenge prosessen har vært demokratisk og medlemmene har gitt et klart svar.

Det som nå skjer er at vi skal ha forhandlinger om vilkårene for overgang til Fellesforbundet. Det er flere forhold som skal diskuteres, og få sin avklaring selv om dette ikke får noen betydning for selve prinsippet, sier Østvold. Som regner med at prosessen ikke får noen avklaring før forbundets landsmøte våren 2009

Det som vil bli diskutert i klubbene, uten at dette må avklares før overgangen til Fellesforbundet, er hvordan det lokale samarbeidet vil utvikle seg. Skal det fortsatt være to klubber og to overenskomster til evig tid? Hvis det går slik som mange i avistrykkeriene tror, at det går mot sammenslåing av både klubber og overenskomster innen kort tid, vil også tyngepunktet i avisene når det gjelder vår egen organisasjon flytte seg fra redaksjonen med stadig nedbemanning og rasjonalisering og over mot trykkeriene.

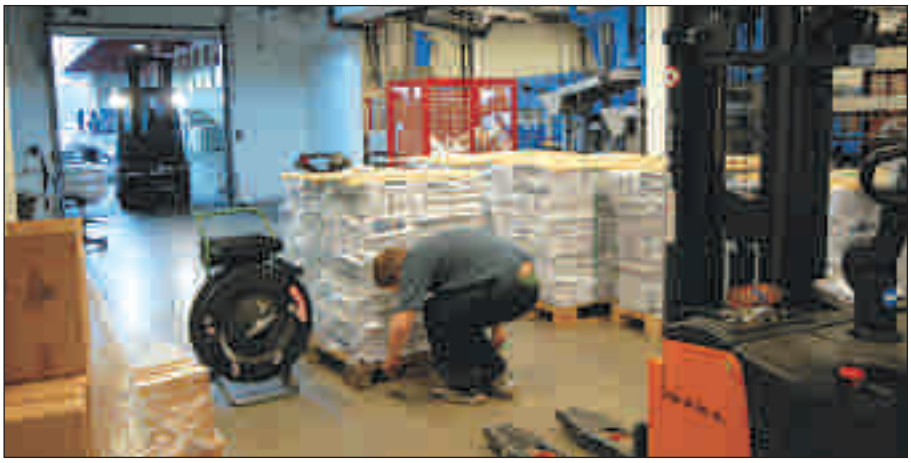

FRA PAKKERIET *på Nr1 Trykk på Kjeller.* *Foto: Ola Sæther.*

ONSDAG 28. MAI... :
Tidlig morgen på Torp flyplass, Sandefjord

Som vanlig på turer med Trykkernes Landssammenslutning måtte man tidlig opp, avreisen gikk med fly fra Torp utenfor Sandefjord kl. 08.45 med landing i Bremen kl.10. Totalt var vi 20 reisende fra forskjellige steder på Østlandet.

I Bremen stod en buss og ventet med vår sjåfør, «Hugo», en tysk herremann med klare regler for busskjøring i Tyskland; mat og drikke måtte ikke medbringes på bussen, øl ble servert ombord til en overkommelig pris av 1€ flasken, gardinene måtte ikke røres og setene skulle stå i oppreist posisjon ved ankomst! Deretter bar det i vei, til tonene av tysk europop og øl i nevene suste vi nedetter Autobahn. Bussturen fra Bremen til Dortmund tok i overkant av tre timer med diverse stopp underveis. Vi ankom vårt hotell ved 14´tiden og alle var fornøyd, ikke minst vår lille tyske sjåfør som hadde solgt tre kasser øl og i tillegg fått 40€ i driks. Hotellet vi skulle bo på bar det klingende navnet «Prodroma Hotell», noe som raskt ble omdøpt til «Sodoma Hotell». Stedet hadde en eiendommelig duft av mugg og sopp og hadde nok ikke vært pusset opp siden sommer-OL i München i 1972, men det er rart hvor trivelig man kan ha det i godt selskap. Etter at folket hadde bunkret nødvendig føde møttes vi til felles middag i nabolaget på restauranten Akropolis. Senere på kvelden gjorde vi oss kjent med sentrum av Dortmund, som til sammenligning er på størrelse med Oslo. Oslo Sporveier har nok noe å lære av sine tyske kollegaer angående hærverk og pøbel på trikk og bane; - væpnede vakter! Et tilløp til bråk så vi, på neste stasjon kom det på politi og geleidet vedkommende bråkmaker ut.

TORSDAG 29. MAI:
Første dag på DRUPA messen i Düsseldorf

Messeturer med den grafiske bransje er ikke noe hvilehjem. Frokost fra kl.06.00 og avreise kl.09.00 presis. Den som ikke satt på bussen da, ble hjemme. Vår danske venn Bertil var nøye på dette. Dortmund ligger en time fra messebyen Düsseldorf, og ved ankomst ante vi noe av størrelsen på DRUPA Messen, «kilometer på kilometer» med parkering. De første dagene var vi heldige og fikk parkering i nærheten av inngangene. Da det nærmet seg helg måtte vi benytte tilbringerbusser til messeområdet. DRUPA var hakket større, enn IPEX, men «tysk ordnung» gjorde det forholdsvis lett å orientere seg i de forskjellige hallene. Så var vi «fritidskledde» nordmenn i korte bukser og t-skjorter inne, blant små svette asiater og annet fint folk fra resten av verden i dress. Vi overlot kleskoden til to av våre yngre representanter, og de representerte oss på en utmerket måte slik at vi andre kunne gå i noe lettere tøy. Vi misunte dem ikke, det var en anelse varmt i Tyskland denne uken... Vårt første møte torsdagen var med Luth-gruppen og Jan Hauge tok vel imot oss og viste oss rundt på Heidelbergs store stand i hall 1, forøvrig den største standen på DRUPA dette året. Vi fagfolk beundret de skinnende og «tighte» maskinene som suste av gårde i hastigheter man drømmer om.

Senere, etter lunsj og noen halvlitere i «Ompa-Teltet», møtte vi Terje Eriksen hos Canon som hadde en flott stand. Terje viste oss prøvetrykksystemer og digitaltrykk med imponerende muligheter. Flere av våre kollegaer jobber med digitaltrykk, men de fleste var enige om at til tross for alle mulighetene og trykkvalitet, så savnet vi «lukt-en av trykksverte». Terje Eriksen viste oss også et printersystem med en fantastisk printkvalitet, hvor man mot betaling kunne printe malerier av gamle mestere som Rembrant, Monet o.l. på lerret og silke. Gutta viste en bemerkelsesverdig interesse for denne standen, men det er vel en viss mulighet for at den mørke italienske skjønnheten som holdt fordraget hadde en del av skylden for akkurat det. Etter omvisningen ble de gjenværende bedt med ut i Cannons eget øltelt på utsiden av hallene. Man blir sliten etter lange dager med vandring på messe, og når hjemreisen foregikk i en meget varm buss uten aircondition måtte de fleste ha seg en hvil på hotellrommet i Dortmund før middag. Sommerværet i dette flate, tyske området var spesielt, varmt og lummert, noe som gjorde at det skiftet mellom styrtregn, enorme hagl og tordenvær. I mellom regnbygene kom vi oss til slutt ut og kvelden ble avsluttet med middag og øl til hyggelige tyske priser på Dortmunds kneiper og annet varierende uteliv.

FREDAG 30. MAI:
Skodtvedt Aanesen, KBA, Fuji og Kodak

Bertils danske venner hadde ankommet dagen før... «Ja, ja - giv mig nu en øll for fanden…» Noen hadde hatt en relativt sen aften kvelden i forveien før man fant sengen, men det var bare et par stykker

***HUGO** på veien.*

som «nesten» ikke rakk bussen.

Den som trodde at tysk punktlighet var uovertruffen ble overrasket av den danske. Klokken 9.01 satte bussen seg i bevegelse og to stykker fikk seg en liten spurt tidlig på morgenen. Men alle kom seg med og ble servert kald dansk Tuborg ombord til «feiende flott» Kim Larsen pop. Det nærmet seg helg og det var merkbart flere messedeltakere denne dagen, det formelig mysset av små japanere i svarte dresser og langbente, kortkjolede europeiske Mädchens.

Vår første avtale var med Skodtvedt Aanesen AS hvor Kjell Arne Pettersen tok imot oss og viste oss rundt på deres stand. Vi ble vist stiftemaskiner og falseapparater som suste av gårde i hastigheter enhver bedriftsleder drømmer om. Senere ble det besøk hos KBA og Fuji som også hadde store stands. Litt skuffende var det at årets DRUPA-messe

ikke hadde noen store rull-offset-maskiner å vise frem, men den store mengden arkoffset-maskiner oppveide dette. Arkmaskiner som kjører i hastigheter opp mot 20.000 i timen er imponerende nok. Det ble også vist en kombinert ark og offset maskin hvor rullen ble kjørt inn og kuttet til ark ved behov, eller rullseksjonen skjøvet til side og maskinen matet med papir på paller. Resten av messedagen brukte deltagerne til besøk hos kunder og leverandører.

Noen besøkte Kodak hvor Thor Gudmundsen inviterte til forfriskninger. Han presenterte oss for nye CTP-løsninger; «Insight Portal», «Prinergy» og «Preps». Smarte løsninger hvor kunden i mer eller mindre grad skal kunne klargjøre hele produksjonen selv. Det virker som om bransjen helst vil kvitte seg med fagfolk og la kundene bli de nye «Førtrykkerne»…

Kvelden ble avsluttet med sightseeing, middag og forfriskninger i Düsseldorf hvor det var et salig liv på byens mange kneiper og restauranter. Vi ruslet langs Rhinen og i den koselige gamlebyen og så på livet. Det var nok her vi burde ha bodd de dagene vi var på messe. Hjemturen ble et lystig lag med Kim Larsen på radioen og Tuborg sammen med våre danske venner. Det ble sent, men det hindret ikke de «hardeste» å ta seg nok en bytur.

LØRDAG 31. MAI:
Siste dag på messe...
De fleste begynte nok å bli temmelig leie av bussturen til Düsseldorf nå. Lørdag var en dag hvor det ikke var inngått så mange faste avtaler med leverandører slik at deltakerne fritt kunne gå rundt å se på det man måtte ønske eller besøke leverandører man tidligere hadde inngått avtaler med. Det ble tatt en nærmere titt både på plastpakking, rilling, falsing, hefteproduksjon og leverandører av forskjellig mateutstyr. Hjemreisen ble litt forskjellig for de enkelte, noen tok tog fra Düsseldorf til Dortmund slik at de fikk se litt av områdene rundt byene, de fleste tok bussen hjem og måtte overvære nok en seanse med Kim Larsen. Siste kvelden på byen i Dortmund ble feiret med felles middag, etter det tok deltakerne seg en fest på byen.

SØNDAG 1. JUNI:
Det var en sliten gjeng DRUPA-deltakere som satte seg på bussen søndag morgen. Turen gikk med våre danske venner til Bremen hvor vi skiltes. De hadde en lang busstur foran seg vi hadde en lang formiddag på en sliten flyplass før vi kunne fly hjem til norsk sommer og sette bena trygt på norsk jord.
Vi gleder oss allerede til IPEX i 2010.

Frode Steffensen

Bøker

TgM anbefaler:

«Mig äger ingen»

av Åsa Linderborg

En oppvekstroman med klasseperspektiv.

Det er ikke alltid at romaner om oppvekst, god eller dårlig, gir noe særlig perspektiv eller innsikt utover det snevre familierommet.

Et klart unntak er den svenske historikeren og forfatteren Åsa Linderborgs roman. En roman, som riktignok handler om hennes oppvekst hos sin far, men som mest av alt handler om klasseperspektiv, og den svenske modellens utvikling mot et samfunn hvor forfatterens far som metallarbeider blir arbeidsløs i en alder av 51 år. Åsa Linderborg vokste opp hos sin far i Västerås, hvor alle arbeidet i Asea, fra foreldrene ble skilt da hun var fire år. Hun skildrer en barndom, som hvis barnevernet hadde hatt innsikt i den, sikkert ikke hadde falt i god jord, men med en utrolig god kontakt og mye kjærlighet mellom far og datter. En oppvekst med en far som sløste bort penger på nips og gaver på lønningsdagen, men som ikke tok det særlig alvorlig med egen eller datterens personlige hygiene. Faren ble ansatt på metallverkets yrkesskole som 14-åring, og arbeidet der som metallherder til han stemplet ut siste gang i juli 1992.

Etterpå var det ledighetstrygd og tilfeldige jobber til han døde 61 år gammel med 90 kroner på konto. For datteren er det en barndom, hvor dagen starter med sykkeltur til barnehagen eller skolefritidsordningen, lenge før noen andre barn, og noen ganger før åpningstid, fordi hennes far skulle stemple inn klokken sju. Det er en oppvekst, hvor samtalene og fortroligheten mellom far og datter med årene preges mer og mer av farens økende alkoholmisbruk.

Boka blir også mer politisk etter hvert som datterens politiske engasjement, også påvirket av hennes mors familie, øker og fører henne inn i kommunistpartiet da hun var 12 år. Til hennes akademiske løpebane fører henne fram til starten på en doktorgrad som skulle handle om den svenske arbeiderklassens død. Hun byttet riktignok emne, men debatten om dette emnet, som er lik den norske middelklassens debatt, provoserte hennes far utrolig sterkt.

Faren, som i likhet med de andre 800 000 medlemmene i Metallarbeiderforbundet, kom like lite til orde i den offentlige debatten som i vårt eget land. Han var heller ingen typisk venstresidevelger som sin datter. Faren var mer en kjernevelger for FrP, hvis vi hadde omplassert han i norsk virkelighet, med sin forakt for kultureliten, moderne kunst og manglende arbeidsmoral hos innvandrerne. Han som hadde gitt sitt liv til Asea, og sin datters oppvekst, ville ikke ha noen som skulle fortelle ham hvordan han skulle leve livet.

I Sverige, hvor boka har hatt en eventyrlig suksess, har debatten i ettertid bare handlet om en alkoholisert far kan gi omsorg til sin datter, og i tråd med den eksiterende ideologien ikke handlet om samfunnsutvikling i det hele tatt.

Vi i TgM vil anbefale våre lesere en bok som gir både en stor leseropplevelse og innsikt.

Kulturredaksjonen

Forts fra side 19

slagene ble presentert for to glassblåsere, og de valgte hvilket fat de ville produsere. Deretter gikk vi inn i glasshytta og så det fantastiske fatet bli til. Håndverkerne var meget dyktige, og det var utrolig spennende å se på hele prosessen frem til ferdig fat. Blant deltakerne i vinnergruppa ble det trukket ut en vinner som kunne beholde fatet til odel og eie.

Etter noen spennende timer på Hadeland Glassverk hadde deltagerne noen timer for seg selv. Deretter ble det samling i foajeen, hvor det ble servert noe godt i glasset. Middagen var helt nydelig, som alltid. Thorbjørnrud Hotell må ha en særdeles dyktig kokk, og serveringspersonalet var vennlige, hyggelige og flinke. Etter middag samlet alle seg i baren for en koselig avslutning på en innholdsrik dag.

Lokale problemstillinger

Dagen etter var viet Andvord Grafisk-relaterte problemstillinger, og det ble i fellesskap utarbeidet en handlingsplan for klubbstyret. Det ble flertallige diskusjoner, og vi opplevde at flere som vanligvis ikke sier så mye, deltok aktivt i diskusjonen. Klubbstyret fikk mye kjøtt på beina disse timene, og satte enormt pris på det. Det er mye lettere å jobbe mot et mål når man er en hel gruppe som går i samme retning. Tiden gikk alt for fort, men vi fikk likevel gjort alt vi satte oss som mål å komme igjennom.

Seminaret har vært en enorm vitamininnsprøytning for klubben vår, og klubbstyret er allerede i gang med planer om et lignende opplegg neste år - forutsatt at vi får søknaden godkjent.

Klubbstyret oppfordrer andre klubber til å søke midler og holde internseminar for sine medlemmer, da vi har sterk tro på at kunnskap, styrke og samhold er den beste nøkkelen til godt klubbarbeid. Muligheten for økonomisk støtte gjør at også klubber med slunken klubbkasse får anledning til gjøre noe givende for sine medlemmer.

***GRUPPEARBEID**, fra v: Mahal H. Singh, Nils Erik Jacobsen og José F. Gonzales.*

Øyvin Rannem 70 år

Typografen, læreren og fagbokforfatteren Øyvin Rannem fyller 70 år 4. oktober.

Øyvin har vært en sentral aktør i norsk grafisk bransje i mange år. Det er sikkert mange av Oslo Grafiske Fagforenings medlemmer som har møtt ham som engasjert lærer og foredragsholder i klasserommet, på kurs eller på konferanse.

Som faglærer i typografi ved Sogn videregående skole satte han i flere år sitt preg på mange blivende grafikere. Seinere var han ansatt ved Grafisk Institutt. I denne perioden var han en mye brukt foredragsholder, og var f.eks. tidlig ute med å se betydningen av Macintosh og såkalt desktop publishing i grafisk bransje. I dag er han ansatt som førstelektor ved Høgskolen i Buskerud, der han underviser i typografi, skrift og grafisk produksjonsteknikk. Mye mer kunne tilføyes denne korte beskrivelsen.

Hans to bøker er viktige bidrag til den norske grafiske faglitteraturen.

Først ut var «bokstav bilde budskap» (1988). Den har vært brukt i videregående skole og har kommet i flere opplag, det siste i 2007. Den avløste den legendariske «Kirste» (Yrkeslære for settere, utgitt mellom 1938 og 1965).

I 2005 utkom hans «Typografi og skrift». Den henvender seg spesielt til studenter innen høyere utdanning og til personer utenfor det tradisjonelle grafiske fagområdet. Den er mer teoretisk, men innholder også råd og vink for praktisk typografi. Den kan anbefales alle grafikere med interesse for fordypning i typografi, skrifthistorie og grafisk kommunikasjon.

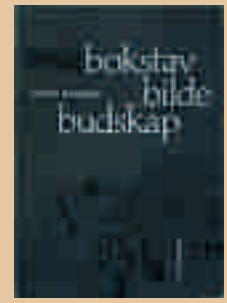

Vi gratulerer Øyvin med hans 70-årsdag, trygge på at han fortsatt vil bidra til å heve nivået på norsk typografi.

Torbjørn Eng

LO-kongressen 2009

I tidsrommet 11.-15. mai neste år arrangeres Los 32. ordinære kongress. Fellesforbundet er tildelt 49 delegater, men valget av disse vil ikke skje før godt ut på nyåret. Forlagsfristen derimot var satt til 1. august fra avdelingen og inn til Fellesforbundet.

Oslo Grafiske Fagforening sine forslag dreier seg både om forbedringer i Handlingsprogrammet, endringer i Arbeidsmiljøloven til etisk handel:

Og, ikke å forglemme et forslag som sikkert mange vil mene er en omkamp om pensjonsreformen.

LO skal arbeide for å finne bedre statistikkgrunnlag innenfor tariffområdene, og kreve at beregningsmodellen går ned på de enkelte bedriftene innenfor de aktuelle overenskomstområdene
Det vil gjøre at lavtlønnstillegget vil bli langt mer treffsikkert, og fungere solidarisk for langt flere av våre medlemmer.

Kvinners likeverd og rett til økonomisk sjølstendighet er en del av fagbevegelsens ideologiske grunnlag, og vi i LO kan ikke godta ulik lønn på grunn av kjønn.

- **LO støtter derfor et lønnsløft både for lavlønte kvinner og for kvinnedominerte utdanningsgrupper.**
- **LO støtter kravet om at skift- og turnusarbeid må likestilles.**
- **LO støtter kampen mot ufrivillig deltid.**
- **LO krever at regjeringa bruker retten til å reservere seg mot EUs tjenestedirektiv for å unngå å svekke vilkårene for å bekjempe sosial dumping.»**

En verdig alderdom
Los mål er fortsatt en pensjon for arbeidsfolk på 66 % av lønn, noe som var innholdet i Folketrygden den gang den ble innført. Vi konstaterer at Stortinget, også med hjelp av de partiene som nå sitter i regjeringsposisjon, har underregulert pensjonene. Vi er langt fra målet om at norske arbeidstakere skal sikres en tilfredsstillende pensjonsdekning på 60-70 %.

Vi krever at LO intensiverer arbeidet med å nå dette målet, og for at de usosiale virkningene av Stortingets pensjonsforlik omgjøres.

LO vil bekjempe tiltak som gjør at pensjonsgrunnlaget reduseres for de som benytter muligheten til avgang ved 62 år.

Arbeidsmiljøloven:
LO vil arbeide for at AML § 14-9 femte ledd, andre setning endres til:

«**For arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn to år kommer reglene om oppsigelse av arbeidsforholdet til anvendelse.**»

LO vil arbeide for at AML § 10-6 annet ledd endres fra dagens tekst:
«Varer arbeidet for noen arbeidstaker ut over lovens grense for den alminnelige arbeidstid regnes det overskytende som overtidsarbeid» til:

«**Varer arbeidet for noen arbeidstaker ut over den avtalte/normale arbeidstid for vedkommende regnes det overskytende som overtidsarbeid.**»

Ledelsen skal sørge for at det i bedriften er tilstrekkelig bemanning av faste ansatte, slik at arbeidet / produksjonen kan foregå uten utstrakt bruk av overtid og vikarer.

HALVÅRSMØTE 2008

Oslo Grafiske Fagforening avholder halvårsmøte på Hotel Arena i Lillestrøm.
Dato: Torsdag 30. oktober klokken 18 00.

Hilde Loftesnes Nylen fra Faglig utvalg i Nei til EU vil holde en innledning før det ordinære halvårsmøte. Da er høringsfristen for Tjenestedirektivet ute, og vi vet svaret både fra LO og andre interessante samfunnsaktører. Det er mulig vi vet mer om regjering-as eventuelle tiltak mot sosial dumping

Forslag til dagsorden:
1. Åpning
2. Konstituering
3. Muntlig beretning
4. Innkomne forslag
5. Valg av valgkomite

Etter møtet blir det: Sosialt samvær med middag - kaffe avec og forfriskninger

Forslag som ønskes behandlet på halvårsmøtet må være kommet inn til styret innen torsdag 9. oktober.

Dersom du vil være tilstede på middagen, må vi ha beskjed i foreningen innen fredag 24. oktober

Til Arena Hotel kommer du med tog som går klokka 17.20 fra Sentralstasjonen. Lillestrøm stasjon ligger et steinkast fra hotelllet!

Styret i Oslo Grafiske Fagforening

VI GRATULERER

Oslo Grafiske Fagforening gratulerer sine jubilanter

OKTOBER 2008

50 år:
131058, Widgren, Anne Stensby, Lindebergv. 5 C, 1069 OSLO
251058, Strømme Marit Kr Skodje, Fjellstrandv. 35, 1458 FJELLSTRAND

60 år:
011048, Hell, Per Edgar, Blåstjernev. 22, 1475 FINSTADJORDET
021048, Aure Andor Magne, Erlendsv. 32, 0669 OSLO
061048, Brua, Bjørn, St. Jørgensvei 63, 0662 OSLO
181048, Syversen, Rolf, Ivar Bechsvei 2, 1545 HVITSTEN
211048, Girgasz, Laszlo, Schønings gt. 44, 0362 OSLO
251048, Grønvold Alf Steinar, Ragnh. Jølsensvei 44 A, 2006 LØVENSTAD
301048, Kristiansen, Rune Egil, Rugdev. 15 , 1555 SON
311048, Carlsen, Odd Tollbug. 11, 3044 DRAMMEN

70 år:
021038, Bøhren, Frode Per, Eplehagen 2, Leil. nr. 103, 2040 KLØFTA
041038, Jansen Rolf, Fuglev. 29, 1440 DRØBAK
041038, L'Orange, Hans W., Gangerolvsgt. 6 B, 0273 OSLO
061038, Gulliksen, Odd Einar, Schouterrassen 11, 0573 OSLO
081038, Lid, Jarle, Jerikov. 27 A, 1067 OSLO
091038, Leinaas, Erik , Brannfjellv. 8 C, 1181 OSLO
091038, Olafsen, Kjell, Voldg. 35 B, 2000 LILLESTRØM
111038, Sørensen, Egil, Rugv. 38, 0679 OSLO
261038, Hansen, Grete Astrid, Skogbrynet 37 C, 0283 OSLO

75 år:
081033, Enger, Alf, Brattbakken 10, 1458 FJELLSTRAND
271033, Karlsen, Per Sveinung, Granittv. 1, 1158 OSLO
271033, Pedersen, Kari Johanne Nor, Orrev. 21, 1404 SIGGERUD

80 år:
091028, Hermansen, Helge, Ravnkollbakken 63, 0971 OSLO

85 år:
221023, Amundsen, Ole, Fjellsetveien 123, 2019 SKEDSMOKORSET
221023, Møller, Karl Kristian, Blakstad Bryggev. 23, 1392 VETTRE
241023, Andersen, Mary Karoline, Hageg. 29, 0653 OSLO
301023, Berger, Øistein, Langbølgen 1, Oppgang 1, 1150 OSLO

95 år:
261013, Larsen, Ragnhild, c/o S. Roos, Harald Sohlbergsvei 32, 1064 OSLO

NOVEMBER 2008

50 år:
031158, Larsen, Helge, Åsta Vest, 2450 RENA
131158, Bakke, Helge Marcel, Heggelia 10, 1920 SØRUMSAND

60 år:
051148, Martinsen, Bjørn Arne, Chr Michelsensvei 33, 1472 FJELLHAMAR
091148, Waage, Steinar Bredo, Vestenga 5, 1413 TÅRNÅSEN
101148, Schei-Simensen, Knut Annar, Høybråtenv. 3 D, 1055 OSLO
111148, Njarde, Geirid, Arnes vei 1C, 0488 OSLO

151148, Ramsøy, Tron Arne, Telemarksvingen 2, 0655 OSLO
211148, Melbye, Svein Erik, Trondheimsvegen 623, 2040 KLØFTA
221148, Fallet, Liv Birgit, Fjellv. 21, 1914 YTRE ENEBAKK
251148, Eikrem, Svein Olaf, Åråsveien 64, 2007 KJELLER

70 år:
011138, Hansen, Arvid, Stølsv. 22 B, 0590 OSLO
021138, Marthinsen, Knut, Øysteins Plass 5, 0576 OSLO
021138, Thoresen, Thor, Ringv. 12, 2010 STRØMMEN
291138, Karlsen, Johanna, Ole Bullsgt. 38, 2000 LILLESTRØM

75 år:
021133, Kalund, Kjell R., Nedre Gunnaråsen 8, 3475 SÆTRE
051133, Tranum, Inger Synnøve, Ile, 2040 KLØFTA
101133, Lefkovics, György, Uelandsgt. 59, 0460 OSLO
111133, Olsen, Leif, Haarklous Plass 7, 0479 OSLO
201133, Wachenfeldt, Jonny Ragnval, Maridalsv. 264, 0872 OSLO
281133, Hornkjøl, Ragnar Wilhelm, Myrvollv. 15, 2040 KLØFTA
301133, Sørensen, Unni Lovise, Tåsenvn. 13, 0853 OSLO

80 år:
111228, Døhlie, Thorbjørn, Buråsv. 6, 1488 HAKADAL

85 år:
171123, Andersen, Knut, Gamle Enebakkv. 1071, 1188 OSLO
211123, Ottesen, Ragnar, Traverv. 17, 0588 OSLO

DESEMBER 2008

50 år:
121258, Bjørnå, Tor Ivar, Sverdrupsgt. 21, 0559 OSLO
201258, Eliassen, Rolf Edvard, Stallerudv. 29, 0693 OSLO
241258, Muhammad, Khan, Tokerudberget 37, 0986 OSLO
251258, Johansen, Kristin M., Selvbyggerv. 189, 0591 OSLO
301258, Ramsdal, Pål, Utsiktsv. 26 A, 1410 KOLBOTN
311258, Risborg, Morten, Furuv. 2, 1911 FLATEBY

60 år:
071248, Reitan, Johnny Gerhard, Kløfterhagen 1 D, 1067 OSLO
071248, Skar, Yngve Fredrik, Jerikov. 27 A, 1067 OSLO
121248, Helleren, Per Oscar, c/o Tonje Helleren, Ebbellsgt. 4, 0183 OSLO
151248, Kjellstrøm, Yngve, Eiriksgt. 10, 0650 OSLO
181248, Breivold, Jorun Falch, Lofsrudhøgda 55 A, 1281 OSLO
261248, Bergersen, Tom, Havnegangen 1, 1832 ASKIM
271248, Lystad, Åge-Willy, Ragnh. Schibbyesv. 21, 0968 OSLO
281248, Stagrim, Trond, Karl Pedersens vei 31, 1450 NESODDTANGEN

70 år:
081238, Kalin, Tor Egil, Rastastubben 10, 1476 RASTA
201238, Kristiansen, Knut Erik, Trondheimsv. 102 C, 0565 OSLO
291238, Larsen, Per Arne, Furuveien 36 B, 0678 OSLO

75 år:
111233, Riland, Aage Henry, Vekterv. 43, 0681 OSLO
141233, Gavin, Bredo Haakon, Tvetersv. 66, 0686 OSLO
141233, Kraft, Gerda Irene, Teisenv. 3, 0664 OSLO
141233, Sørum, Tore Harald, Kantengutua 2, 2760 BRANDBU
181233, Nyborg, Ivar, Odinsv. 15, 2214 KONGSVINGER
241233, Fjeld, Thor, Sørliv. 29, 1473 LØRENSKOG

80 år:
081228, Messell, Jan, Refstadv. 4, Bjerke Bosenter, Leil. 1001, 0589 OSLO
101228, Olsen, Hans Olaf, Langbølgen 45, 1150 OSLO

90 år:
061218, Johansen, Frank Steen, Sørvangen 16, 0282 OSLO
131218, Halvorsen, Trygve Arnt, Holmliv. 14, 1252 OSLO

161218, Stenseth, Gunvor H., Skogv. 18, 1410 KOLBOTN
251218, Thorkildson, Ellen Lovise, Gina Krogsv. 2, 1153 OSLO

HEI ALLE PENSJONISTER!

Kan det være noe for deg å treffe tidligere kollegaer en gang i blant?

Du har muligheten hvis du besøker Oslotypografenes pensjonistforening, Vetlandsveien 99-101 (Oppsals Samfunnshus), kl. 12.00-14.00. Vi har mange fine turer og teaterbesøk! Vi har et røykfritt miljø.

Møtedager for 2008 er:
- **17. september (onsdag)**
- **22. oktober (onsdag)**
- **26. november (onsdag)**
- **1. desember (torsdag)**

En fin sosial sammenkomst!
Ta deg en tur innom oss.
Vel møtt! Ring Steinar Bjerkelund - tlf. 22 75 50 73 - mobil 906 83 317.

B-blad

Returadresse:
Oslo Grafiske Fagforening
Sagveien 24
0459 Oslo

ISSN 0809-758

Fellesforbundet avdeling 850
Oslo Grafiske Fagforening

Nettverksbygging

Hva kan du gjøre for å opprettholde, eller øke aktiviten på arbeidsplassen din? Vil du skape nettverk med andre bedrifter?

Denne helgen skal vi diskutere hvordan vi kan få opp aktiviteten i klubben og på arbeidsplassen din. Hvordan skape nettverk med andre bedrifter innenfor samme bransje og konsern.

Vi har fått Niels Edvard Killi til å innlede om konsernarbeid og nettverksbygging i konsern, både nasjonalt og internasjonalt.

Kurset er for alle medlemmer! Meld deg på i dag!

Dato:	28.–30. november 2008.
Sted:	Quality Hotell Grand, Kongsberg.
Pris:	Gratis for medlemmene (drikke betales av hver enkelt)
Transport:	Det blir satt opp buss, som går fra sjøsida på Oslo S fredag 28. november, kl. 16.30.
Retur:	Avreise med buss fra Kongsberg kl. 14.00 på søndag.
Påmeldingsfrist:	**27. oktober.**
Innledere:	Niels Edvard Killi og Terje Fjellum.
Kursledere:	Kristin Mulleng Sezer (tel. 91 34 46 77) og Bjørn Olsen (tel. 90 83 33 47)

Påmelding sendes: Fellesforbundet avd. 850, Oslo Grafiske Fagforening, Sagveien 24, 0459 Oslo.
I tillegg kan du sende e-post: avd850@fellesforbundet. org, faks 22 37 63 65 eller ring 22 80 98 70.